

דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה
30.06.2018

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
תמצית דוח כספי ליום 30 ביוני 2018
תוכן העניינים

עמוד

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
8	מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה
8	שינויים עיקריים בתקופה החולפת

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

9	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
11	שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים
12	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר
20	המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
30	מגזרי פעילות
35	חברות מוחזקות עיקריות

ג. סקירת הסיכונים

38	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
38	סיכוני אשראי
60	סיכוני שוק
68	סיכון נזילות
68	סיכונים תפעוליים
68	סיכונים אחרים

ד. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים

71	מדיניות חשובנאית ואומדנים בנושאים קריטיים
72	בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי
73	דירקטוריון

דוחות כספיים

77	דוח סקירת רואי החשבון המבקרים המשותפים
79	דוח רווח והפסד - מאוחד
80	דוח על הרווח הכולל - מאוחד
81	מאזן - מאוחד
82	דוח על השינויים בהון העצמי - מאוחד
86	דוח על תזרימי מזומנים - מאוחד
89	פירוט הביאורים לדוחות הכספיים - מאוחדים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

א. ממשל תאגידי

210	שינויים בדירקטוריון
210	המבקרת הפנימית

ב. פרטים נוספים

210	השליטה בבנק
212	מינויים ופרישות ומבנה ארגוני
212	הסכמים מהותיים
213	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
218	דירוג אשראי

ג. נספחים

219	שיעורי הכנסה והוצאה
-----	---------------------

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

דוח הדירקטוריון נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. הכללים שישמשו בעריכת דוחות הביניים הינם עקביים לכללים ששימשו בעריכת הדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2017. יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם [הדוח השנתי של 2017](#).

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

להלן מדדי ביצוע עיקריים (ב-%)

	ליום 30 ביוני		ליום 31 בדצמבר
	2017	2018	2017
מדדי ביצוע עיקריים:			
תשואה להון ^(א)	9.6	9.9	9.8
תשואה לנכסים ממוצעים ^{(ג)(ה)}	0.69	0.73	0.72
יחס הון עצמי רובד 1	11.21	11.17	11.43
יחס מינוף	6.93	7.00	6.94
יחס כסיו נזילות	127	124	122
יחס הכנסות ^(ב) לנכסים ממוצעים ^{(ג)(ה)}	3.04	3.00	3.07
יחס יעילות	62.2	61.9	63.1
יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים ^{(ג)(ה)}	1.87	1.98	1.84
יחס עמלות לנכסים ממוצעים ^{(ג)(ה)}	0.93	0.93	0.94
מדדי ביצוע נוספים:			
ההון הכולל לרכיבי סיכון ^(א)	14.97	14.34	14.99
הון (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) למאזן	7.4	7.7	7.4
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים	36.2	32.1	35.2
הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור, נטו ^{(ג)(ד)}	0.11	0.09	0.06
מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך האשראי לציבור, נטו ^{(ג)(ד)}	0.18	0.19	0.20
הכנסות ריבית נטו, ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית (NIM) ^(ג)	2.07	2.20	2.05
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ב)(ג)(ד)}	0.98	0.92	0.95
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ג)(ד)}	0.61	0.57	0.60
מדדי איכות אשראי עיקריים:			
שיעורי יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין האשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור ^(א)	1.39	1.36	1.36
שיעור אשראי לציבור פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור ^(א)	1.75	1.35	1.54
שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מאשראי ממוצע לציבור ^(א)	(0.13)	(0.03)	(0.15)

(א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.

(ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

(ג) על בסיס שנתי.

(ד) כולל פעילות חוץ מאזנית.

(ה) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.

(ו) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה](#)

[החולפת וביאור 16](#).

להלן נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	2017
2017	2017	2018	2017	2018
במיליוני ש"ח				
3,172	1,498	1,633	876	903
8,046	4,038	4,420	2,165	2,414
172	143	116	42	(14)
5,428	2,507	2,283	1,220	1,169
4,138	2,025	2,087	1,007	1,042
8,501	4,070	4,151	2,020	2,153
4,591	2,236	2,293	1,117	1,225
רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי (כש"ח):				
2.08	0.98	1.07	0.57	0.59

(א) סווג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה [ביאור 3.3.1](#).

להלן נתונים עיקריים מהמאזן ליום:

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 ביוני	2018
2017	2017	2018
במיליוני ש"ח		
450,838	436,967	450,448
82,067	69,352	71,315
77,299	78,470	82,113
267,952	264,534	272,065
417,285	404,074	414,934
362,478	342,766	361,220
5,156	4,330	3,473
15,577	22,337	16,954
33,167	32,521	34,679

(א) לרבות האשראי של לאומי קארד אשר החל מהמאזן ליום 31 במרס 2018 מסווג כנכס מוחזק למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 1.16](#).

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה ונסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

שינויים עיקריים בתקופה החולפת

לאומי קארד

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, ולאחר בחינת החלופות השונות, ובתום תהליך למכירת החזקות הבנק בחברה, נחתם ביום 28 ביולי 2018 הסכם בין הבנק לבין Warburg Pincus Financial Holdings (Israel LTD), תאגיד בשליטת קרן ההשקעות Warburg Pincus, למכירת מלוא החזקות הבנק בלאומי קארד.

לאומי קארד מוצגת כקבוצת מימוש המוחזקת למכירה. יתרות מאזניות של לאומי קארד מוצגות במספר אחד במסגרת הנכסים וההתחייבויות. בדוח רווח והפסד אין שינוי באופן ההצגה.

להלן יתרות לאומי קארד לצורך הדוחות המאוחדים של קבוצת לאומי

	30 ביוני	31 בדצמבר	
	2018	2017	2017
	במיליוני ש"ח		
נכסים			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	34	27	28
אשראי לציבור	8,037	7,807	8,286
הפרשה להפסדי אשראי	(144)	(104)	(121)
אשראי לציבור, נטו	7,893	7,703	8,165
השקעות בחברות כלולות	11	4	6
בניינים וציוד	218	175	172
נכסים אחרים	173	117	129
סך כל הנכסים	8,329	8,026	8,500
התחייבויות			
פיקדונות הציבור	71	70	65
פיקדונות מבנקים	230	1	-
התחייבויות אחרות	5,836	6,141	6,404
סך כל ההתחייבויות	6,137	6,212	6,469

למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד וביאור 1.16](#).

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים התפתחויות עיקריות במשק¹

המדד המשולב לבחינת מצב המשק, המתפרסם על ידי בנק ישראל ומשקף את התפתחות הפעילות הריאלית במשק, עלה בחודשים ינואר-יוני בכ-1.7% (קצב שנתי של כ-3.5%) ואילו ב-12 החודשים המסתיימים במאי 2018 הסתכמה עלייתו בכ-3.6%. תחזית מחלקת המחקר של בנק ישראל לקצב הצמיחה הצפוי בשנת 2018, אשר פורסמה ב-9 ביולי, עומדת על 3.7%.

המשק העולמי

בחודש יולי 2018, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את האומדנים להתפתחות הצמיחה בעולם בשנת 2018. על פי התחזיות המעודכנות, המשק העולמי צפוי להתרחב בשנת 2018 בכ-3.9%, במונחים ריאליים, בדומה לתחזית הקודמת מחודש אפריל 2018. הצמיחה החזויה בארה"ב לשנת 2018 נותרה 2.9% (בדומה לתחזית קודמת). באזור גוש האירו נרשם עדכון כלפי מטה בתחזיות (מ-2.4% ל-2.2%), בין השאר, על רקע נתונים חלשים מהצפוי ברבעון הראשון, בפרט בגרמניה וצרפת.

תקציב המדינה ומימון

בששת החודשים הראשונים של 2018, הסתכם הגירעון בתקציב המדינה בכ-8.0 מיליארד ש"ח לעומת גירעון של כ-8.8 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בתקציב לשנת 2018 תוכנן גירעון שנתי בסך של כ-38.5 מיליארד ש"ח שהם כ-2.9% תוצר. הגירעון המצטבר ב-12 החודשים המסתיימים ביוני 2018 הסתכם בכ-1.9% תוצר. הכנסות המדינה ממיסים הסתכמו בחודשים ינואר-יוני בכ-155.2 מיליארד ש"ח, בהתאם לפריסת תחזית הגבייה השנתית (דהיינו, לא היו עודפים מעבר לחזוי).

סחר חוץ ותנועות הון

הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם במחצית הראשונה של 2018, בכ-11.5 מיליארד דולר, בהשוואה לגירעון של כ-5.2 מיליארד דולר שהיה בתקופה המקבילה אשתקד. העליה בגירעון המסחרי מקורה בעליה משמעותית ביבוא (בכל רכיביו: חומרי גלם, מוצרי השקעה ומוצרי צריכה) לעומת התרחבות מתונה יותר ביצוא.

בחודשים ינואר-מאי 2018, הסתכמו ההשקעות הישירות בישראל של תושבי חוץ, דרך המערכת הבנקאית, בכ-2.9 מיליארד דולר ואילו ההשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ בישראל הסתכמו בכ-4.2 מיליארד דולר. לעומת זאת, היקף ההשקעות של תושבי ישראל בחו"ל (ההשקעות הישירות באמצעות הבנקים בישראל וההשקעות הפיננסיות) הסתכם בכ-3.7 מיליארד דולר, כך שהיקף ההשקעות הנכנסות לישראל היה גבוה מהיקף ההשקעות היוצאות במט"ח.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בששת החודשים הראשונים של 2018, פוחת השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-5.3% וביחס לאירו הוא פוחת בשיעור של כ-2.5%.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש יוני 2018, על כ-114.8 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-113 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2017.

במהלך המחצית הראשונה של השנה הסתכמו רכישות המט"ח על ידי בנק ישראל, במסגרת תכנית הרכישות לקיזוז השפעת הפקת הגז על שער החליפין, בכ-0.75 מיליארד דולר. בסך הכל, בנק ישראל רכש מט"ח בהיקף של כ-2.6 מיליארד דולר במהלך החודשים ינואר-יוני 2018.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן ("בגין") עלה במחצית הראשונה של שנת 2018 בכ-0.9%. ב-12 החודשים האחרונים המסתיימים בחודש יוני 2018 הסתכמה עלייתו בכ-1.3% כאשר תרומה עיקרית (יותר ממחצית העליה) הייתה לסעיף הדיור אשר עלה בשנה האחרונה ב-2.8%.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") עלה ב-0.9% במחצית הראשונה של השנה.

במהלך המחצית הראשונה של השנה, לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עומדת על 0.1%, רמה שנשמרה גם בהודעת הריבית אשר פורסמה בחודש יולי 2018. הוועדה המוניטרית ציינה כי כוונתה להותיר את המדיניות המרחיבה על כנה, כל עוד הדבר ידרש כדי לבסס את סביבת האינפלציה בתוך תחום היעד.

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה בחודשים ינואר-יוני 2018, בכ-0.9%, כאשר ברבעון הראשון של השנה נרשמו ירידות שערים בעיקר בהשפעת ירידות שערים בבורסות בעולם ואילו ברבעון השני נרשמו עליות שערים בהשפעת פרסום דוחות כספיים חיוביים ועליות שערים בבורסות בעולם.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה במחצית הראשונה של השנה בשיעור של כ-2.1% בהשוואה לממוצע 2017 והסתכם בכ-1.43 מיליארד ש"ח.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיינו במחצית הראשונה של השנה, בירידות שערים קלות, שהתרכזו ברבעון השני. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד ירד בשיעור של כ-0.2% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות ירד בשיעור של כ-1.0% (מדד האגרות בריבית קבועה ירד בכ-1.1% ואילו במדד האגרות בריבית משתנה, "גילון", נרשמה עליה מזערית של 0.1%).

במדד אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, נרשמו בחודשים ינואר-יוני 2018 עליות שערים מזעריות של כ-0.1%, זאת, לאחר עליות שערים של כ-6.2% בשנת 2017.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים הכספיים שבידי הציבור הסתכם בסוף חודש מאי 2018, בכ-3,674 מיליארד ש"ח, עליה של כ-1.6% בהשוואה לחודש דצמבר 2017. משקל המניות (בארץ ובחו"ל) בתיק הנכסים הכספיים של הציבור הישראלי הגיע בסוף חודש מאי 2018 לכ-23.0%, בהשוואה לכ-22.6% בסוף חודש דצמבר 2017.

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

במהלך חודש יולי 2018 התקשר הבנק בעסקה למכירת אחזקותיו במניות לאומי קארד בה מחזיק הבנק בשיעור של 80%. התמורה בגין מלוא מניות לאומי קארד נקבעה לסך של 2.5 מיליארד ש"ח (חלקו של הבנק בתמורה - 2 מיליארד ש"ח). בהתקיים תנאים מסוימים יהיה זכאי הבנק לתמורה נוספת בעתיד בסך של עד 273 מיליון ש"ח (להלן - "התמורה המותנית"). בכפוף להשלמת העסקה, צפוי הבנק לרשום במועד השלמת העסקה, רווח נטו ממס של כ-234 מיליון ש"ח (התמורה לצורך חישוב הרווח האמור אינה כוללת את התמורה המותנית). לפרטים נוספים ראה פרק [חברות מחזקת עיקריות, לאומי קארד](#).

בנוסף, בחודש יולי 2018 הושלמה מכירת אחזקות לאומי פרטנרס, חברה בבעלות מלאה של הבנק, באבגול תעשיות. הבנק צפוי לרשום ברבעון השלישי רווח לפני מס מהמכירה בסך של כ-124 מיליון ש"ח.

כאמור, הן הרווח הצפוי ממכירת לאומי קארד והן הרווח ממכירת אבגול יקבלו ביטוי ברבעונים הבאים.

כן יצויין כי במהלך חודש מאי 2018 הושלמה העסקה למכירת 15% מ-BLUSA, חברה שהייתה עד לאותו מועד בבעלותו המלאה של הבנק והמרכזת את פעילות הקבוצה בארצות הברית. התמורה ששולמה עבור המניות שנמכרו הסתכמה לסך של כ-141 מיליון דולר. הרווח מהעסקה נזקף ישירות להון ולא קיבל ביטוי ברווח והפסד.

להלן ניתוח התוצאות לתקופה המדווחת:

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות (להלן - "הרווח הנקי") במחצית הראשונה של שנת 2018 (להלן - "התקופה המדווחת") הסתכם לסך של כ-1,633 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-1,498 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח הנקי ברבעון השני של 2018 הסתכם ב-903 מיליון ש"ח לעומת 876 מיליון ש"ח ברבעון השני אשתקד.

התשואה להון בתקופה המדווחת עמדה על שיעור של כ-9.9% בהשוואה לכ-9.6% במחצית הראשונה אשתקד. התשואה להון לרבעון השני 2018 עמדה על שיעור של כ-11.1% בהשוואה לכ-11.3% ברבעון השני אשתקד.

יחס הון עצמי רוכד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 30 ביוני 2018 על שיעור של 11.17%. לפרטים נוספים ראה [ביאור 9](#).

ביום 13 באוגוסט 2018 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון השני של שנת 2018. סכום הדיבידנד שאושר לרבעון הסתכם לסך של כ-361 מיליון ש"ח. הדיבידנד המצטבר למחצית הראשונה של השנה הסתכם בכ-653 מיליון ש"ח.

יצוין כי בהתאם לתוכנית רכישה עצמית של מניות הבנק שאושרה בחודש מרס 2018 בהיקף של עד 700 מיליון ש"ח, רכש הבנק עד למועד אישור הדוחות הכספיים מניות בהיקף של 303 מיליון ש"ח. ערב פרסום דוח זה התקשר הבנק עם חבר הבורסה החיצוני במסגרתו יועבר לחבר הבורסה סך נוסף של 397 מיליון ש"ח לצורך המשך ביצוע הרכישה העצמית. לפרטים נוספים ראה פרק [הון והלימות הון](#).

הדיבידנד שאושר מתחילת 2018 והרכישות העצמיות שבוצעו מתחילת 2018 הסתכמו לסך של כ-956 מיליון ש"ח.

הכנסות הריבית נטו במחצית הראשונה של שנת 2018 עלו בכ-382 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של כ-9.5% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהכנסות הריבית נטו נובע מעליה בפערי הריבית, מגידול ביתרה הממוצעת של אשראי לציבור ופיקדונות בכנקים ומפירעון איגרות חוב ושטרי הון. הגידול גם הושפע מכך שעליית המדד למחצית הראשונה של השנה הייתה בשיעור של כ-0.9% בהשוואה לשיעור של כ-0.7% בתקופה המקבילה אשתקד.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי למחצית הראשונה של שנת 2018 משקפות שיעור הוצאה של כ-0.09% מהאשראי לציבור נטו לעומת שיעור הוצאה של כ-0.11% בתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור ההוצאה להפסדי אשראי ברבעון השני של השנה היה נמוך מאפע (הכנסות בסך של כ-14 מיליון ש"ח).

הכנסות מימון שאינן מריבית במחצית הראשונה של שנת 2018 הסתכמו לסך של כ-140 מיליון ש"ח בהשוואה לסך 452 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הירידה מקורה בהשפעת הפיחות בשער החליפין של השקל מול הדולר והליש"ט ובהשפעת מכשירים נגזרים.

העמלות התפעוליות עלו במחצית הראשונה של שנת 2018 בכ-62 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, בין היתר, לאור גידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי.

ההוצאות התפעוליות עלו במחצית הראשונה של שנת 2018 בכ-81 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול מקורו בהוצאות השכר שגדלו בסך של כ-57 מיליון ש"ח על רקע מענק התשואה בשל התשואה הגבוהה במחצית הראשונה של השנה ועל רקע מענק הירתמות לשינויים המבניים בבנק.

הוצאות המס במחצית הראשונה של שנת 2018 הסתכמו לסך של כ-783 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-844 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהוצאות המס בין התקופות נובע בעיקר מירידת שיעור המס הסטטוטורי בין התקופות, מהכרה בנכס מס לאור מכירת מניות בחברה בת ומהפרשי שער חיוביים בגין השקעות בחו"ל, אשר אינם מהווים חלק מבסיס ההכנסה למס. לעומת הפרשי שער שליליים בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי המניות בתקופה המדווחת הסתכם לכ-1.07 ש"ח לעומת 0.98 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. יצויין כי החל מרבעון ראשון 2018 מסווגת ההשקעה בלאומי קארד כקבוצת מימוש המוחזקת למכירה. אי לכך יתרות הנכסים וההתחייבויות של לאומי קארד החל מהמאזן ליום 31 במרס 2018 סווגו בנפרד, ללא סיווג של מספרי השוואה.

למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הלך השינוי ברווח הנקי ברבעון שני של 2018 לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
השינוי		2017	2018	
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
11.5	249	2,165	2,414	הכנסות ריבית, נטו
-	(56)	42	(14)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(4.2)	(51)	1,220	1,169	הכנסות שאינן מריבית
6.6	133	2,020	2,153	הוצאות תפעוליות ואחרות
9.1	121	1,323	1,444	רווח לפני מיסים
14.3	65	456	521	הפרשה למס
6.5	56	867	923	רווח לאחר מס
(86.7)	(13)	15	2	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
-	(16)	(6)	(22)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
3.1	27	876	903	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
		11.3	11.1	תשואה להון (באחוזים)
		0.57	0.59	רווח בסיסי למניה (ש"ח)

הלך השינוי ברווח הנקי במחצית הראשונה של 2018 לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
השינוי		2017	2018	
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
9.5	382	4,038	4,420	הכנסות ריבית, נטו
(18.9)	(27)	143	116	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(8.9)	(224)	2,507	2,283	הכנסות שאינן מריבית
2.0	81	4,070	4,151	הוצאות תפעוליות ואחרות
4.5	104	2,332	2,436	רווח לפני מיסים
(7.2)	(61)	844	783	הפרשה למס
11.1	165	1,488	1,653	רווח לאחר מס
(52.0)	(13)	25	12	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
-	(17)	(15)	(32)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
9.0	135	1,498	1,633	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
		9.6	9.9	תשואה להון (באחוזים)
		0.98	1.07	רווח בסיסי למניה (ש"ח)

להלן התפתחות הרווח הנקי לפי רבעונים:

		2017			2018	
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני
במיליוני ש"ח						
הכנסות ריבית, נטו	1,873	2,165	1,918	2,090	2,006	2,414
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	101	42	3	26	130	(14)
הכנסות שאינן מריבית	1,287	1,220	1,306	1,615	1,114	1,169
הוצאות תפעוליות ואחרות	2,050	2,020	2,076	2,355	1,998	2,153
רווח לפני מיסים	1,009	1,323	1,145	1,324	992	1,444
הפרשה למס	388	456	376	472	262	521
רווח לאחר מס	621	867	769	852	730	923
חלק הבנק ברווחי חברות כלולות	10	15	60	7	10	2
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(9)	(6)	(9)	(5)	(10)	(22)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	622	876	820	854	730	903
תשואה להון (באחוזים)	8.1	11.3	10.3	10.8	9.0	11.1
רווח בסיסי למניה (ש"ח)	0.41	0.57	0.54	0.57	0.48	0.59

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות הריבית, נטו של קבוצת לאומי הסתכמו במחצית הראשונה של השנה ב-4,420 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,038 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 9.5%.

הגידול בהכנסות הריבית, נטו נובע מעליה בפערי הריבית, מגידול ביתרה הממוצעת של אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים ומפירעון איגרות חוב ושטרי הון. בנוסף, התוצאות במחצית הראשונה של השנה הושפעו לטובה מהמדד בסך 208 מיליון ש"ח לעומת השפעה חיובית של כ-140 מיליון ש"ח במחצית המקבילה אשתקד.

ברבעון שני של השנה הסתכמו הכנסות ריבית נטו בסך 2,414 מיליון ש"ח לעומת 2,165 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 11.5%. הגידול נובע, בין היתר, מהשפעה חיובית של המדד ברבעון השני של השנה של כ-282 מיליון ש"ח בהשוואה להשפעה חיובית של 192 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין ביתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית) בשישה החודשים הראשונים של השנה הינו 2.20% לעומת 2.07% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בתקופה המדווחת הינו 1.96% לעומת פער של 1.84% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים על פערי הריבית בחלוקה למגזרים:

במגזר הממדי פער הריבית בתקופה המדווחת עמד על שיעור של 1.27% לעומת 1.03% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המט"ח פער הריבית 0.78% לעומת 1.12% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית 2.17% לעומת 2.08% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות בגין הפסדי אשראי

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2017	2018	
השינוי				
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
44.0	(44)	(100)	(144)	הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי
7.0	17	243	260	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
(18.9)	(27)	143	116	סך כל ההוצאה בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים:				
		(0.07)	(0.10)	שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)
		0.18	0.19	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)
		0.11	0.09	שיעור ההוצאה הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)

		2017		2018		
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
(62)	(38)	(133)	(127)	(75)	(69)	הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי
163	80	136	153	205	55	הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי
101	42	3	26	130	(14)	סך כל ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים:						
(0.10)	(0.06)	(0.20)	(0.19)	(0.11)	(0.10)	שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)
0.25	0.12	0.20	0.23	0.30	0.08	שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)
0.15	0.06	-	0.04	0.19	(0.02)	שיעור ההוצאה הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו ^(א)

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 1.16](#).

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה [ביאור 6 וביאור 13](#).

הכנסות שאינן מריבית

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2017	2018	
השינוי				
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
(69.0)	(312)	452	140	הכנסות מימון שאינן מריבית
3.1	62	2,025	2,087	עמלות
86.7	26	30	56	הכנסות אחרות
(8.9)	(224)	2,507	2,283	סך הכל

		2017			2018	
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני
במיליוני ש"ח						
הכנסות מימון שאינן מריבית	255	197	222	245	51	89
עמלות	1,018	1,007	1,043	1,070	1,045	1,042
הכנסות אחרות	14	16	41	300	18	38
סך הכל	1,287	1,220	1,306	1,615	1,114	1,169

משקל ההכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) במחצית הראשונה של השנה עמד על שיעור של 34.1% לעומת 38.3% בתקופה המקבילה אשתקד ו-40.3% בכל שנת 2017.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית:

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
	השני	2017	2018
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
הכנסות בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	(96.5)	511	18
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	(60.0)	35	14
רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים	(58.0)	88	37
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א)	+	(182)	71
סך הכל	(69.0)	452	140

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים בעיקר השפעת הפרשי שער.

		2017			2018	
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני
במיליוני ש"ח						
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו	390	121	4	264	(43)	61
רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	5	30	47	33	25	(11)
רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות כולל דיבידנדים	46	42	15	(42)	(1)	38
רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	-	-	9	-	-	-
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א)	(186)	4	147	(10)	70	1
סך הכל	255	197	222	245	51	89

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

להלן פירוט העמלות:

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
השינוי		2017	2018
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
1.4	5	349	354
0.6	2	332	334
4.6	24	520	544
2.2	2	91	93
8.2	12	147	159
12.4	20	161	181
(2.6)	(7)	268	261
2.5	4	157	161
3.1	62	2,025	2,087

הגידול בעמלות במחצית הראשונה של שנת 2018 בשיעור של כ-3.1% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, נובע, בין היתר, לאור גידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי.

		2017		2018	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני
במיליוני ש"ח					
178	171	170	182	179	175
169	163	170	173	168	166
255	265	277	278	268	276
49	42	44	48	46	47
73	74	78	82	80	79
84	77	83	94	94	87
135	133	140	133	131	130
75	82	81	80	79	82
1,018	1,007	1,043	1,070	1,045	1,042

להלן פירוט הכנסות האחרות:

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
השינוי		2017	2018
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
(52.6)	(10)	19	9
+	36	11	47
86.7	26	30	56

		2017			2018	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
7	12	11	11	3	6	רווחים מיעודה לפיצויים
7	4	30	289	15	32	הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד
14	16	41	300	18	38	סך הכל

הוצאות תפעוליות ואחרות

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2017	2018	
באחוזים	השינוי במיליוני ש"ח			
2.5	57	2,236	2,293	משכורות והוצאות נלוות ^(א)
(16.4)	(56)	342	286	פחת והפחתות
2.0	10	491	501	הוצאות אחזקת בניינים וציוד
7.0	70	1,001	1,071	הוצאות אחרות ^(א)
2.0	81	4,070	4,151	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות

		2017			2018	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
1,119	1,117	1,096	1,259	1,068	1,225	משכורות והוצאות נלוות ^(א)
183	159	155	149	160	126	פחת והפחתות
252	239	251	273	251	250	הוצאות אחזקת בניינים וציוד
496	505	574	674	519	552	הוצאות אחרות ^(א)
2,050	2,020	2,076	2,355	1,998	2,153	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות

(א) סוג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסייה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה [ביאור 3.3.1](#).

ההוצאות התפעוליות מהוות 61.9% מסך כל ההכנסות לעומת 62.2% בתקופה המקבילה אשתקד ו-63.1% בכל שנת 2017. סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 1.85% מסך כל המאזן, לעומת 1.87% בתקופה המקבילה אשתקד ולעומת 1.89% בכל שנת 2017.

הוצאות שכר

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
		2017	2018
השינוי		במיליוני ש"ח	
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
1.8	38	2,077	2,115
11.9	19	159	178
2.5	57	2,236	2,293

(א) במחצית ראשונה 2017 הוצג בשורה נפרדת סך של 43 מיליון ש"ח כמענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל. במחצית ראשונה 2018 נזקף מענק הירתמות לשינויים המבניים בבנק בסכום העולה על הסך האמור. אי לכך, הן המענק בסך 43 מיליון ש"ח במחצית ראשונה 2017 והן המענק לשינויים מבניים נכללו בשורת השכר ולא מוצגים כמענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל.

(ב) סווג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה [ביאור 3.2.1](#), סך ההשפעה למחצית ראשונה 2017 הינה 331 מיליון ש"ח.

העליה בהוצאות השכר הינה בעיקר על רקע מענק התשואה בשל התשואה הגבוהה במחצית הראשונה של השנה ועל רקע מענק הירתמות לשינויים המבניים בבנק הגבוהים מהמענקים שנרשמו בתקופה המקבילה אשתקד.

		2017		2018	
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון שני
		במיליוני ש"ח			
		1,044	1,033	983	1,132
		75	84	85	93
		1,119	1,117	1,068	1,225

(א) ברבעון ראשון 2017 הוצג בשורה נפרדת סך של 43 מיליון ש"ח כמענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל. ברבעון שני 2018 נזקף מענק הירתמות לשינויים המבניים בבנק בסכום העולה על הסך האמור. אי לכך, הן המענק בסך 43 מיליון ש"ח ברבעון ראשון 2017 והן המענק לשינויים מבניים נכללו בשורת השכר ולא מוצגים כמענקים שאינם במהלך העסקים הרגיל.

(ב) סווג מחדש עקב יישום למפרע של הוראות המפקח על הבנקים בנושא שיפור ההצגה של הוצאות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, ראה [ביאור 3.2.1](#), סך ההשפעה לרבעון ראשון 2017 הינה 172 מיליון ש"ח, לרבעון שני 2017 - 159 מיליון ש"ח, לרבעון שלישי 2017 - 168 מיליון ש"ח ולרבעון רביעי 2017 - 182 מיליון ש"ח.

בנוסף להוצאות השכר כמפורט מעלה, הוצאות הפחת, אחזקת בניינים ואחרות הסתכמו בתקופה המדווחת בסך של 1,858 מיליון ש"ח לעומת 1,834 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.3%.

הוצאות מס

ההפרשה למס על הרווח של קבוצת לאומי הסתכמה בתקופה המדווחת ב-783 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-844 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההפרשה למס בתקופה המדווחת הינו כ-32.1% מהרווח לפני מס לעומת כ-36.2% בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של כ-4.1 נקודות האחוז. הקיטון בשיעור המס בין התקופות נובע בעיקר מירידת שיעור המס הסטטוטורי בין התקופות, מהכרה בנכס מס לאור מכירת מניות בחברה בת ומהפרשי שער חייביים בגין השקעות בחו"ל, אשר אינם מהווים חלק מבסיס ההכנסה למס, לעומת הפרשי שער שליליים בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל:

רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים	התאמות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(2,026)	(4)	(2,030)	(1,837)	10	(128)	(75)
(496)	-	(496)	(417)	1	(64)	(16)
(2,522)	(4)	(2,526)	(2,254)	11	(192)	(91)
(3,023)	(4)	(3,027)	(2,800)	13	(178)	(62)
616	6	622	694	5	47	(124)
31	(44)	(13)	-	-	(13)	-
(2,376)	(42)	(2,418)	(2,106)	18	(144)	(186)

רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים	התאמות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)
(210)	-	(210)	(85)	(7)	(113)	(5)
(2,522)	(4)	(2,526)	(2,254)	11	(192)	(91)
(3,051)	(4)	(3,055)	(2,950)	15	(195)	75
644	6	650	844	3	64	(261)
31	(44)	(13)	-	-	(13)	-
(2,376)	(42)	(2,418)	(2,106)	18	(144)	(186)

רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הטבות לעובדים ⁽³⁾	התאמות לפי שיטת השווי המאזני	התאמות נטו לאחר השפעת גידורים ⁽²⁾	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)
(739)	-	(739)	(784)	(3)	(116)	161
(3,051)	(4)	(3,055)	(2,950)	15	(195)	75

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי.
 (ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.
 (ג) ההתאמות בגין ההטבות לעובדים בשנת 2017 כוללות את עלות תכנית הפרישה מראון שפורסמה בחודש יולי 2017.

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-30 ביוני 2018 ב-450.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-450.8 מיליארד ש"ח בסוף 2017 - קיטון של 0.1%, ובהשוואה ליוני 2017 גידול של 3.1%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-95.2 מיליארד ש"ח, כ-21.1% מסך הנכסים. במחצית הראשונה של 2018 פוחת השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-5.3%, פוחת ביחס לאירו ב-2.5% ופוחת ביחס לליש"ט ב-2.7%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לעלייה בשיעור של כ-0.9% בסך כל המאזן של הקבוצה.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,463 מיליארד ש"ח, בהשוואה לסך של כ-1,425 מיליארד ש"ח בסוף 2017.

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

	31 בדצמבר		30 ביוני		
	השינוי	2017	2018	2017	2018
	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
סך כל המאזן	3.1	450,838	450,448	3.1	450,448
מזומנים ופיקדונות בבנקים	2.8	82,067	71,315	2.8	71,315
ניירות ערך	4.6	77,299	82,113	4.6	82,113
אשראי לציבור, נטו ^(א)	2.8	267,952	272,065	2.8	272,065
בניינים וציוד	(7.3)	2,986	2,737	(7.3)	2,737
פיקדונות הציבור	5.4	362,478	361,220	5.4	361,220
פיקדונות מבנקים	(19.8)	5,156	3,473	(19.8)	3,473
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	(24.1)	15,577	16,954	(24.1)	16,954
הון המיוחס לבעלי המניות הבנק	6.6	33,167	34,679	6.6	34,679

(א) לרבות האשראי של לאומי קארד אשר החל מיום 31 במרס 2018 מסווג כנכס מוחזק למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

	31 בדצמבר		30 ביוני		
	השינוי	2017	2018	2017	2018
	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
אשראי תעודות, נטו	26.5	1,202	1,348	26.5	1,348
ערבויות להבטחת אשראי, נטו	3.6	5,400	5,407	3.6	5,407
ערבויות לרוכשי דירות, נטו	(1.8)	19,297	19,120	(1.8)	19,120
ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו	3.5	15,702	15,754	3.5	15,754
מכשירים נגזרים ^(א)	28.6	635,790	799,682	28.6	799,682
אופציות מכל הסוגים	+	155,751	289,220	+	289,220

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי. למידע נוסף ראה [ביאור 11](#).

3. להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי:

	31 בדצמבר		30 ביוני	
	השני	2017	2018	2018
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
תיקי ניירות ערך ^(א)	19,741	692,085	711,826	
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול: ^{(א)(ב)(ג)}				
קרנות נאמנות	(4,123)	51,425	47,302	
קופות גמל ופנסיה	16,297	118,564	134,861	
קרנות השתלמות	6,303	112,356	118,659	

- (א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.
 (ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
 (ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שרותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי, לרבות יתרת אשראי של לאומי קארד, אשר החל מיום 31 במרס 2018 מסווג כנכס מוחזק למכירה, הסתכם ב-30 ביוני 2018 לסך של כ-272.1 מיליארד ש"ח לעומת 268.0 מיליארד ש"ח בסוף 2017, גידול בשיעור של 1.5% בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2017.

יצוין כי השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לעלייה בשיעור של 0.6% בסך האשראי לציבור לרבות יתרת אשראי של לאומי קארד המסווג כנכס מוחזק למכירה.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים ב-30 ביוני 2018 ב-15,716 מיליון ש"ח בהשוואה ל-13,241 מיליון ש"ח בסוף 2017, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים:

	31 בדצמבר		30 ביוני	
	השני	2017	2018	2018
שינוי ללא השפעת הפרשי שער	באחוזים		במיליוני ש"ח	
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	1.8	1,386	77,506	78,892
אנשים פרטיים - אחר	(5.6)	(2,076)	38,160	36,084
בינוי ונדל"ן	4.9	3,032	52,514	55,546
מסחרי	3.9	1,252	26,762	28,014
תעשייה	0.8	479	19,097	19,576
אחר	(0.5)	40	53,913	53,953
סך הכל	0.9	4,113	267,952	272,065
בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(א)			-	7,893
סך הכל			267,952	264,172

(א) למידע בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 1.16](#).

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכוני אשראי](#).

סיכון אשראי בעייתי

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות:

31 בדצמבר		30 ביוני		2018		2017	
סך הכל	חוץ מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	סך הכל	חוץ מאזני
במיליוני ש"ח							
2,891	100	2,791	2,248	69	2,179	776	49
סיכון אשראי פגום, נטו							
3,405	876	2,529	3,333	696	2,637	776	49
סיכון אשראי נחות, נטו							
-	-	-	(341)	(8)	(333)	-	-
בניכוי סיכון אשראי בעייתי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(X)							
7,072	1,025	6,047	5,715	783	4,932	7,072	1,025
סך הכל							

31 בדצמבר		30 ביוני		2018		2017	
סך הכל	חוץ מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	סך הכל	חוץ מאזני
במיליוני ש"ח							
6,772	5,757	6,772	5,757	1,639	1,747	1,639	1,747
סיכון אשראי בעייתי מסחרי							
-	(395)	-	(395)	-	(395)	-	(395)
בניכוי סיכון אשראי בעייתי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(X)							
8,411	7,109	8,411	7,109	1,339	1,448	1,339	1,448
סך הכל							
-	(54)	-	(54)	-	(54)	-	(54)
בניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(X)							
7,072	5,715	7,072	5,715	7,072	5,715	7,072	5,715
סך הכל							

(א) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16](#).

(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [ביאור 6](#).

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכונים אשראי וביאור 13](#).

סיווג מחדש של יתרות אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) ואשראי לעסקים קטנים

יצוין כי, בהמשך להטמעת מערכת ייעודית לטיפול בחובות בעייתיים, כוצע לאחזקה פיתוח לזיהוי ממוכן טוב יותר של חובות שאורגנו מחדש חלף חובות תקינים או בעייתיים, ובעקבותיו עדכן הבנק את סכום החובות שאורגנו מחדש.

בעקבות האמור, במסגרת הביאורים לדוחות הכספיים, סווגו מחדש יתרות אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) ואשראי לעסקים קטנים, ליום 30 ביוני 2017 וליום 31 בדצמבר 2017 מחובות לא בעייתיים לחובות בעייתיים. בגין אשראי ברוטו לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) סווג סך של 255 מיליון ש"ח וסך של 252 מיליון ש"ח, בהתאמה. בגין אשראי ברוטו לעסקים קטנים סווג סך של 225 מיליון ש"ח וסך של 221 מיליון ש"ח, בהתאמה.

סך הסיווג לחובות פגומים ברוטו בגין אשראי לאנשים פרטיים עמד על 224 מיליון ש"ח ליום 30 ביוני 2017 (כ-178 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-46 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים שאינם פגומים) ועל סך של 215 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 (כ-176 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-39 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים שאינם פגומים). סך הסיווג לחובות פגומים ברוטו בגין אשראי לעסקים קטנים עמד על 254 מיליון ש"ח ליום 30 ביוני 2017 (כ-161 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-93 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים שאינם פגומים) ועל סך של 237 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017 (כ-157 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הלא בעייתיים וכ-80 מיליון ש"ח סיווג מהחובות הבעייתיים שאינם פגומים). ראה גם [ביאור 6](#).

יצוין גם כי כתוצאה מכך, במהלך הרבעון הראשון של השנה עודכנה ההפרשה להפסדי אשראי. השפעת עדכון זה על התוצאות הכספיות למחצית הראשונה ולרבעון הראשון של השנה אינה מהותית.

ניירות ערך

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-30 ביוני 2018 הסתכמו ב-82.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-77.3 מיליארד ש"ח בסוף 2017, גידול של 6.2%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לשלוש קטגוריות: ניירות ערך למסחר, ניירות ערך זמינים למכירה וניירות ערך מוחזקים לפדיון.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך למסחר, לתיק ניירות ערך זמינים למכירה או לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר) או לצורכי עשיית שוק מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר, ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה ואילו ניירות ערך הנרכשים על מנת להחזיקם עד לפדיונם מסווגים בתיק המוחזק לפדיון.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני ההפרש נזקף לרווח והפסד. ניירות ערך מוחזקים לפדיון מוצגים במאזן לפי עלות מופחתת.

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד:

31 בדצמבר 2017		30 ביוני 2018							
ניירות ערך מוחזקים לפדיון	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך מוחזקים לפדיון	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך מוחזקים לפדיון	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	ניירות ערך מוחזקים לפדיון	ניירות ערך זמינים למכירה ^(א)	סך הכל	סך הכל
במיליוני ש"ח									
אגרות חוב									
של ממשלת ישראל	813	38,818	5,121	44,752	35	36,633	3,204	39,872	
של ממשלות זרות	-	8,781	70	8,851	-	10,755	82	10,837	
של מוסדות פיננסיים בישראל	-	11	178	189	-	11	90	101	
של מוסדות פיננסיים זרים ^(ב)	-	10,137	252	10,389	-	9,653	142	9,795	
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	1,074	9,016	285	10,375	353	8,529	268	9,150	
של אחרים בישראל	-	165	243	408	-	70	111	181	
של אחרים זרים	513	3,129	277	3,919	478	2,352	299	3,129	
מניות וקרנות נאמנות	-	3,227	3	3,230	-	2,927	1,307	4,234	
סך כל ניירות הערך^(ד)	2,400	73,284	6,429	82,113	866	70,930	5,503	77,299	

- (א) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (296) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2017 - 146 מיליון ש"ח).
 (ב) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (16) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2017 - 9 מיליון ש"ח).
 (ג) מרבית אגרת החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג supranational או עם גיבוי מדינות.
 (ד) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וכיאר 16](#).

ליום 30 ביוני 2018 כ-89.2% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה וכ-7.8% כתיק למסחר. כ-3.9% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [כיאר 15](#).

התיק הזמין למכירה

1. במחצית הראשונה של 2018 היה קיטון ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 396 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לקיטון בסך של 3 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בתקופה המקבילה אשתקד.

2. לרווח והפסד נזקפו רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 14 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בסך 35 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ורווחים נטו ממכירת מניות זמינות למכירה בסך 19 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בסך של 78 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של ניירות ערך המוחזקים בתיק הזמין למכירה ליום 30 ביוני 2018 מסתכמת בסכום שלילי של 186 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), לעומת סכום חיובי של 75 מיליון ש"ח בסוף 2017. סכומים אלה מייצגים רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.

למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 5](#).

התיק למסחר

ב-30 ביוני 2018, בתיק למסחר יש כ-6.4 מיליארד ש"ח אגרות חוב, לעומת 4.2 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2017. נכון ל-30 ביוני 2018 התיק למסחר מהווה כ-7.8% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 7.1% ב-31 בדצמבר 2017.

בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך של 15 מיליון ש"ח לעומת הפסדים בסך 174 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 5](#).

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינים משכנתאות), שכולו מדורג בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-10.4 מיליארד ש"ח (כ-2.8 מיליארד דולר) ל-30 ביוני 2018 לעומת 9.2 מיליארד ש"ח בסוף 2017. מתוך התיק הנ"ל ל-30 ביוני 2018 כ-9.0 מיליארד ש"ח (כ-2.5 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 30 ביוני 2018 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-7.1 מיליארד ש"ח. 97% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA.

נכון ליום 30 ביוני 2018 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-189 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדרליים אמריקאים, מסתכם בכ-441 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-3.9 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות בסך של 2.0 מיליארד ש"ח, מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.2 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-3.8 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 5](#).

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-30 ביוני 2018 כ-28.5 מיליארד ש"ח (7.8 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 27.0 מיליארד ש"ח (7.4 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 99.1% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה מוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכוני אש"א](#).

ליום 30 ביוני 2018 הסתכמה יתרת ירידת הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושהם בתיק הזמין למכירה ב-173 מיליון ש"ח (שהם 114 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים. 91.7% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-30 ביוני 2018 הסתכם ב-0.6 מיליארד ש"ח (0.2 מיליארד דולר). ההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת, במידה שיש הפרש כזה, נזקף לרווח והפסד.

השקעות באגרות חוב - שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-30 ביוני 2018 ב-42.7 מיליארד ש"ח, מזה סך של 42.1 מיליארד ש"ח באגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-29.5% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.2 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.2 מיליארד ש"ח כולל קרן הון חיוכית בסך של 5 מיליון ש"ח. כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 30 ביוני 2018 בכ-3,230 מיליון ש"ח, מזה מניות סחירות 2,243 מיליון ש"ח ושאינן סחירות 987 מיליון ש"ח. מסך כל ההשקעה 3,227 מיליון ש"ח מסווגים בתיק הזמין למכירה ו-3 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 30 ביוני 2018 על סך של 444 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה [ביאור 5](#).

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו ב-30 ביוני 2018 ב-361.2 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-362.5 מיליארד ש"ח בסוף 2017. קיטון בשיעור של 0.3% ובהשוואה ליוני 2017 גידול של 5.4%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ הגדיל בשיעור של 1.4% את סך כל פיקדונות הציבור כך שבנטרול השפעת השינוי היה קיטון בפיקדונות הציבור בשיעור של 1.8%.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים הסתכמו ב-30 ביוני 2018 ב-17.0 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-15.6 בסוף 2017, גידול בשיעור של 8.8% ובהשוואה ליוני 2017 קיטון של 24.1%.

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב

ביום 25 במאי 2018 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מרשות לניירות ערך.

על פי דוח הצעת מדף מיום 19 ביוני 2018, הנפיק הבנק, בתאריך 21 ביוני 2018 סך של כ-1.29 מיליארד ש"ח אגרות חוב סדרה 179. אגרות החוב עומדות לפירעון בשני תשלומים שווים ביום 30 ביוני 2024 וביום 30 ביוני 2026. אגרות החוב צמודות למדד המחירים לצרכן, ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 0.83% לשנה, אשר תשולם אחת לשנה ביום 30 ביוני של כל אחת מהשנים 2019 עד 2026 (כולל).

אגרות החוב סדרה 179 אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

על פי דוח הצעת מדף מיום 5 ביולי 2018, הנפיק הבנק, בתאריך 8 ביולי 2018 סך של 613.8 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 401 וסך של 209.1 מיליון ש"ח כתבי התחייבות נדחים סדרה 402.

כתבי התחייבות הנדחים סדרה 401 עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 31 ביולי 2028 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה-31 ביולי 2023 ולא לאחר ה-31 באוגוסט 2023. כתבי התחייבות צמודים למדד המחירים לצרכן, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 1.64% לשנה, עד ליום 31 ביולי 2023. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

כתבי התחייבות הנדחים סדרה 402 עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 31 ביולי 2033 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם לא לפני ה-31 ביולי 2024 ולא לאחר ה-31 באוגוסט 2028. כתבי התחייבות צמודים למדד המחירים לצרכן, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 2.78% לשנה, עד ליום 31 ביולי 2028. במועד זה, בהינתן אי מימוש זכותו של הבנק לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (כהגדרתה בדוח הצעת המדף) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (ארוע מכונן לאי קיימות או ארוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי התחייבות הנדחים למניות על פי ממוצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (10.9025 ש"ח למניה), כגבוה מביניהם.

כתבי התחייבות אלו (סדרות 401, 402) כשירים להכלל ברובד 2 החל ממועד ההנפקה.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-30 ביוני 2018 ב-34,679 מיליון ש"ח, לעומת 33,167 מיליון ש"ח בסוף 2017, גידול של 4.6%. העלייה נובעת בעיקר מהרווח הנקי לתקופה ומרווח כולל אחר לאור קיטון בהתאמות השליליות בגין הטבות לעובדים, כתוצאה מעליית ריבית ההיוון. העלייה קוזזה בחלקה על ידי חלוקת דיבידנד במהלך התקופה ורכישה עצמית של מניות הבנק.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-30 ביוני 2018 הגיע ל-7.7% בהשוואה ל-7.4% ב-31 בדצמבר 2017.

מבנה הלימות ההון

31 בדצמבר		30 ביוני	
2017		2018	
במיליוני ש"ח			
הון לצורך חישוב יחס ההון			
34,653	33,527	35,011	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
10,820	11,236	9,945	הון רובד 2, לאחר ניכויים
45,473	44,763	44,956	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון^(א)			
277,344	271,671	285,655	סיכון אשראי
4,464	6,308	5,481	סיכונים שוק
21,484	21,129	22,349	סיכון תפעולי
303,292	299,108	313,485	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון			
11.43%	11.21%	11.17%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.99%	14.97%	14.34%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון

(א) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וכיאר 1.16](#).

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 201-211. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תוכניות התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

הון רובד 1 נוסף, מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה.

הון רובד 2

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, כך שהסכום המוזכר בגינם בפועל הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת הכרה המתבססת על יתרת מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 ביום 31 בדצמבר 2013 אשר מופחתת בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 ינואר 2022. בשנת 2018 תקרת ההכרה הינה 40%.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202. לצורך הכללתם בהון הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (וכמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

מגבלות על מבנה ההון

בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון.

למידע נוסף בדבר מבנה ההון הפיקוחי והמגבלות על מבנה ההון ראה [דוח הדיסקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל:

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדויר" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ואת יעד ההון הכולל, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדויר. השפעת דרישה זו לתקופת הדיווח עומדת על כ-0.25% ביחס ההון.

לאור זאת, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 30 ביוני 2018 הינן 10.25% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.75% ליחס ההון הכולל.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק:

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודיסקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדיסקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצון.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דיסקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיים 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

התאמות להון עצמי רובד 1:

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתחייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנודתיות הרבה שמדידה מעין זו יוצרת בהון הפיקוחי של הבנק.

ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לענין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות בהון הפיקוחי של הבנק הנובעת משינויים בריבית להיוון.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים](#).

הקלה בגין תוכניות התייעלות תפעולית

בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי מכתב זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית על יחסי ההון ויחס המינוף על פני חמש שנים בקו ישר.

ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 30 ביוני 2018 מיוחסים להון הפיקוחי 40% מעלויות תכנית זו.

ביוני 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב נוסף בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן". המכתב האריך את תוקף ההקלה בגין התייעלות בכח אדם עד לסוף יוני 2018. ביולי 2017, אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות נוספת שעלותה הסתכמה בכ-204 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 30 ביוני 2018 מיוחסים להון הפיקוחי 20% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

במהלך חודש דצמבר 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את המונח "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת מדידת סיכוני השוק. על פי הוראות ועדת באזל, שינויים אלה אמורים להיכנס לתוקף באופן מדורג החל מה-1 בינואר 2022 ועד 1 בינואר 2027. בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

חוזרים לתיקון הוראות ניהול בנקאי תקין בעקבות החוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (חוק שטרם)

במהלך חודש יולי 2018 פרסם בנק ישראל חוזרים לתיקון הוראות ניהול בנקאי תקין, שמטרתן להקל על חברות כרטיסי האשראי ביום שלאחר היפרדותן מהבנקים. בין היתר, תיקון בהקשר לכך שבנקים ישקללו אשראי שניתן לחברות כרטיסי אשראי באופן דומה לאשראי שניתן לבנקים.

למידע נוסף בנוגע לעיקרי התיקונים המוצעים בטייטה ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

טייטה לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 332 בנושא רכישה עצמית על ידי תאגידי בנקאיים

ביום 16 ביולי 2018 פרסם בנק ישראל להערות הציבור טייטה לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 332 בנושא רכישה עצמית על ידי תאגידי בנקאיים. הטייטה מבטלת את האיסור על רכישה עצמית ומאפשרת לתאגידי בנקאיים לבצע רכישה של מניותיהם בכפוף לתנאים מסוימים. בנוסף, כוללת הטייטה עדכון של המגבלות החלות על מתן מימון בביטחון ניירות ערך שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי.

מכירת 15% מ-BLC

ביום 22 במאי 2018, הושלמה העסקה להכנסת שותפים אסטרטגיים ל-BLUSA. בהתאם לתנאי ההסכם, רכשו כל אחד מהשותפים 7.5% מהון המניות של Bank Leumi Corporation, תאגיד אמריקאי באמצעותו מחזיק הבנק את השליטה ב-BLUSA. בהתאם לתנאי ההסכם, התמורה ששולמה עבור המניות שנמכרו הינה כ-141 מיליון דולר. העסקה טופלה כעסקה הונית והפער בין התמורה לחלק המיעוט בהון נזקף ישירות להון.

למידע נוסף ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות, Bank Leumi USA](#).

מכירת חברת לאומי קארד בע"מ

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017, הבנק נדרש למכור את החזקותיו בחברת לאומי קארד בע"מ עד ליום 1 בפברואר 2020. ביום 28 ביולי 2018 נחתם הסכם בין הבנק ועזריאלי ("המוכרים") לבין (Warburg Pincus Financial Holdings (Israel LTD), תאגיד בשליטת קרן ההשקעות Warburg Pincus, למכירת מלוא החזקות המוכרים בלאומי קארד. ההסכם כולל מספר תנאים מתלים ובכללם קבלת האישרורים הרגולטוריים הנדרשים על פי דין.

למידע נוסף ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד וכיאר 16](#).

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף יוני 2018 בכ-313.5 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח), יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ב-0.11% ואת יחס ההון הכולל ב-0.14%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רוברד 1 של לאומי לסוף יוני 2018 מסתכם בכ-35.0 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם בכ-45.0 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח, תשפר את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.32%.
- התייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתייבויות האקטואריות לעובדים מהונות על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של 0.07% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, עליה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד, החל ממועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2017. בהתאם למדיניות זו, הבנק יחלק מדי רבעון, דיבידנד בגובה 20% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד.

ביום 20 בנובמבר 2017 אישר דירקטוריון הבנק שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד לפיו מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 40% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת, בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

בהתאם למדיניות המעודכנת, ביום 13 באוגוסט 2018, אישר הדירקטוריון בגין הרבעון השני של שנת 2018 דיבידנד בגובה של 40% מהרווח הנקי של הרבעון. סכום הדיבידנד שאושר הסתכם לסך של כ-361 מיליון ש"ח, המהווה 23.92% לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג. הדירקטוריון קבע את יום 28 באוגוסט 2018 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 6 בספטמבר 2018 כיום התשלום. סכום הדיבידנד הסופי למניה כפוף לשינויים עקב רכישה עצמית של מניות הבנק.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
25 במאי 2017	22 ביוני 2017	8.17	124
15 באוגוסט 2017	11 בספטמבר 2017	11.50	175
21 בנובמבר 2017	21 בדצמבר 2017	21.51	328
6 במרס 2018	28 במרס 2018	¹ 22.41	342
24 במאי 2018	19 ביוני 2018	² 19.18	292

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק

בהמשך לאמור בדוח לרבעון הראשון לשנת 2018 בדבר היערכות הבנק לביצוע רכישה עצמית בהיקף של עד 700 מיליון ש"ח לרבות על פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות ערך (עמדה משפטית מספר 8-199), והתקשרות עם חבר בורסה חיצוני לבנק אליו הועבר בשלב ראשון סך של כ-350 מיליון ש"ח לצורך ביצוע הרכישה העצמית, עד למועד פרסום דוח זה רכש הבנק (באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי עמו התקשר) כ-13,667,294 מניות בהיקף של כ-303 מיליון ש"ח מכוח התכנית האמורה, ושלב זה הסתיים.

ערב פרסום דוח זה התקשר הבנק עם חבר הבורסה החיצוני בשלב נוסף ליישום תכנית רכישה עצמית אף הוא על פי מנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה הרשות לניירות ערך כאמור לעיל, במסגרתו יועבר לחבר הבורסה סך של כ-397 מיליון ש"ח לצורך ביצוע הרכישה העצמית, כאשר המועד המתוכנן להתחלת ביצוע חלק זה מתוך ההיקף הכולל של הרכישה העצמית הינו יום 15 באוגוסט 2018 והוא יהיה בתוקף עד לקרות אחד האירועים הבאים, המוקדם מביניהם: (א) יום 31 במרס 2019; (ב) עם השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף כאמור; (ג) קיומה של מניעה חוקית להמשך קיומו של ההסכם עם חבר הבורסה; (ד) הודעת הבנק כי חדל להתקיים התנאי באישור בנק ישראל לתכנית הרכישה בדבר דרישות הלימות ההון של הבנק.

למידע נוסף ראה [ביאור 9ב](#).

¹ בהמשך לדיווח המידי מיום 6 במרס 2018 עודכן סכום הדיבידנד למניה עקב הבשלת יחידות PSU והנפקת 497,781 מניות רגילות חדשות.
² בהמשך לדיווח המשלים מיום 4 ביוני 2018.

מגזרי פעילות - גישת הנהלה

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק. קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

למידע נוסף בדבר קווי עסקים בגישת הנהלה ראה פרק [מגזרי פעילות בדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2018											
במיליוני ש"ח											
סך הכל	חברות בנות בחו"ל ^(א)	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים	בנק
											קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית
2,414	282	101	-	393	128	144	286	1,080	229	334	517
1,169	46	286	22	120	79	53	105	458	1	122	335
3,583	328	387	22	513	207	197	391	1,538	230	456	852
(14)	(12)	19	(2)	(10)	(6)	(48)	(46)	91	3	65	23
2,153	223	219	227	94	34	85	189	1,082	72	285	725
1,444	117	149	(203)	429	179	160	248	365	155	106	104
521	31	28	(4)	142	61	54	85	124	53	36	35
903	82	105	(199)	287	118	106	163	241	102	70	69

(א) בניכוי יתרות בין חברתיות בסך 34 מיליון ש"ח.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2017											
במיליוני ש"ח											
סך הכל	חברות בנות בחו"ל ^(א)	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים	בנק
											קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית
2,165	244	68	2	320	112	143	248	1,028	211	326	491
1,220	85	309	24	120	81	50	104	447	3	119	325
3,385	329	377	26	440	193	193	352	1,475	214	445	816
42	16	14	-	(1)	(50)	(58)	5	116	(9)	66	59
2,020	202	257	198	79	30	68	169	1,017	69	242	706
1,323	111	106	(172)	362	213	183	178	342	154	137	51
456	28	25	(42)	125	74	64	62	120	54	48	18
876	83	91	(130)	236	139	119	116	222	100	89	33

(א) בתוספת יתרות בין חברתיות בסך 15 מיליון ש"ח.

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2018

במיליוני ש"ח

בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	עסקים קטנים	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל ^(א)	סך הכל	בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	
												סך הכל	סך הכל
1,002	667	448	2,117	558	285	251	469	-	193	547	4,420	הכנסות ריבית נטו	
674	249	2	925	206	107	155	82	61	564	183	2,283	הכנסות שאינן מריבית	
1,676	916	450	3,042	764	392	406	551	61	757	730	6,703	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בנין הפסדי אשראי	
107	113	9	229	(11)	(66)	(78)	3	(7)	48	(2)	116	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	
1,396	542	136	2,074	363	147	63	165	452	456	431	4,151	רווח (הפסד) לפני מס	
173	261	305	739	412	311	421	383	(384)	253	301	2,436	הוצאות מס (הטבה)	
59	89	104	252	141	106	144	132	(104)	54	58	783	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	
114	172	201	487	271	205	277	253	(280)	181	239	1,633		

יתרות ליום 30 ביוני 2018

29,889	26,852	80,066	136,807	37,244	33,654	22,323	3,200	5,624	615 ^(א)	24,705	264,172	אשראי לציבור, נטו
154,617	35,823	-	190,440	46,127	19,978	5,415	74,073	186	- ^(א)	25,001	361,220	פיקדונות הציבור
175,814	19,328	-	195,142	23,153	19,476	1,199	453,460	23,777	278,575	17,866	1,012,648	נכסים בניהול

(א) בתוספת יתרות בין חברתיות בסך 48 מיליון ש"ח.
 (ב) לא כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה.

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2017

במיליוני ש"ח

בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	עסקים קטנים	משכנתאות	סך הכל בנקאית	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות בנות בארץ	חברות בנות בחו"ל ^(א)	סך הכל	בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית	
												סך הכל	סך הכל
945	640	412	1,997	483	284	220	437	-	129	488	4,038	הכנסות ריבית נטו	
655	242	1	898	206	109	165	374	60	602	93	2,507	הכנסות שאינן מריבית	
1,600	882	413	2,895	689	393	385	811	60	731	581	6,545	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בנין הפסדי אשראי	
83	133	(7)	209	9	(65)	(35)	(16)	(9)	31	19	143	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	
1,449	492	143	2,084	340	135	64	152	405	489	401	4,070	רווח (הפסד) לפני מס	
68	257	277	602	340	323	356	675	(336)	211	161	2,332	הוצאות מס (הטבה)	
24	90	97	211	119	113	124	238	(71)	54	56	844	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	
44	167	180	391	221	210	232	437	(265)	167	105	1,498		

יתרות ליום 30 ביוני 2017

31,236	27,161	78,872	137,269	34,978	32,431	19,550	4,294	5,564	8,220	22,228	264,534	אשראי לציבור, נטו
154,834	34,786	-	189,620	41,234	19,704	5,393	62,337	70	70	24,338	342,766	פיקדונות הציבור
167,600	17,460	-	185,060	24,682	20,414	1,400	387,811	26,206	235,885	18,639	900,097	נכסים בניהול

(א) בניכוי יתרות בין חברתיות בסך 28 מיליון ש"ח.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

סך הכל	חברות בנות בחו"ל ^(א)	חברות בנות בארץ	בנק קמעונאות, פרימיום ובנקאות פרטית									
			אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	סך הכל בנקאית	משכנתאות	עסקים קטנים	סך הכל	סך הכל
8,046	992	292	-	632	461	581	1,014	4,074	843	1,308	1,923	הכנסות (הוצאות) ריבית נטו
5,428	275	1,175	390	812	325	227	407	1,817	5	492	1,320	הכנסות שאינן מריבית
13,474	1,267	1,467	390	1,444	786	808	1,421	5,891	848	1,800	3,243	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
172	54	75	(25)	(13)	(316)	(72)	26	443	13	273	157	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות רווח (הפסד) לפני מס
8,501	832	1,022	864	306	132	280	725	4,340	296	1,060	2,984	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
4,801	381	370	(449)	1,151	970	600	670	1,108	539	467	102	הוצאות מס (הטבה) רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
1,692	149	89	(123)	404	340	210	235	388	189	163	36	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
3,172	232	341	(326)	750	630	390	435	720	350	304	66	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
יתרות ליום 31 בדצמבר 2017												
267,952	23,204	8,773	5,712	4,437	20,684	33,152	35,712	136,278	78,626	27,438	30,214	אשראי לציבור, נטו
362,478	25,300	65	93	76,065	6,425	21,614	43,484	189,432	-	35,369	154,063	פיקדונות הציבור
974,430	19,282	260,155	22,448	432,806	1,293	21,228	24,432	192,786	-	19,750	173,036	נכסים בניהול

(א) בתוספת יתרות בין חברתיות בסך 30 מיליון ש"ח.

מגזרי פעילות פיקוחיים

לנבי תיאור מגזרי הפעילות העיקריים ראה פרק [מגזרי פעילות פיקוחיים בדוחות הכספיים לשנת 2017](#).

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2018

במיליוני ש"ח

סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
2,414	273	-	339	32	321	194	535	34	686	הכנסות ריבית נטו
1,169	90	33	134	47	153	85	205	40	382	הכנסות שאינן מריבית
3,583	363	33	473	79	474	279	740	74	1,068	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(14)	(13)	(4)	4	2	14	(127)	62	-	48	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות רווח (הפסד) לפני מס
2,153	224	172	111	75	128	151	416	33	843	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
1,444	152	(135)	358	2	332	255	262	41	177	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
521	32	1	139	1	110	87	88	14	49	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
903	116	(137)	221	2	221	166	173	27	114	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2017

במיליוני ש"ח

סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
2,165	240	(1)	281	16	292	166	480	26	665	הכנסות ריבית נטו
1,220	73	18	241	43	160	79	183	40	383	הכנסות שאינן מריבית
3,385	313	17	522	59	452	245	663	66	1,048	סך כל ההכנסות
42	13	-	2	3	(53)	(20)	56	-	41	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
2,020	203	166	105	58	133	122	347	30	856	סך כל ההוצאות (ההכנסות) התפעוליות והאחרות
1,323	97	(149)	415	(2)	372	143	260	36	151	רווח (הפסד) לפני מס
456	29	(43)	139	-	129	51	92	13	46	הוצאות מס (הטבה)
876	68	(106)	291	(2)	243	92	168	23	99	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2018

במיליוני ש"ח

סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
4,420	529	-	379	56	633	373	1,043	59	1,348	הכנסות ריבית נטו
2,283	155	53	187	99	309	167	412	81	820	הכנסות שאינן מריבית
6,703	684	53	566	155	942	540	1,455	140	2,168	סך כל ההכנסות
116	(2)	(4)	10	-	(29)	(137)	135	-	143	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
4,151	433	355	145	138	244	274	784	61	1,717	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
2,436	253	(298)	411	17	727	403	536	79	308	רווח (הפסד) לפני מס
783	58	(84)	128	6	243	138	181	27	86	הוצאות מס (הטבה)
1,633	191	(214)	296	12	483	263	354	52	196	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק

יתרה ליום 30 ביוני 2018

275,361	25,015	-	-	848	58,421	26,300	59,212	461	105,104	אשראי לציבור ברוטו ^(א)
361,291	25,000	-	-	67,838	47,927	35,706	51,703	25,596	107,521	פיקדונות הציבור ^(ב)
1,012,648	17,865	-	40,339	693,482	75,237	21,761	44,678	47,292	71,994	נכסים בניהול

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה בסך 8,037 מיליון ש"ח.

(ב) כולל יתרות שסווגו כהתחייבויות מוחזקות למכירה בסך 71 מיליון ש"ח.

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2017

במיליוני ש"ח

סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
4,038	477	-	353	33	569	325	930	46	1,305	הכנסות ריבית נטו
2,507	133	34	499	88	332	158	367	84	812	הכנסות שאינן מריבית
6,545	610	34	852	121	901	483	1,297	130	2,117	סך כל ההכנסות
143	17	-	(9)	3	(36)	(25)	132	1	60	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
4,070	403	346	146	125	264	247	691	63	1,785	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
2,332	190	(312)	715	(7)	673	261	474	66	272	רווח (הפסד) לפני מס
844	57	(66)	255	(2)	235	92	166	23	84	הוצאות מס (הטבה)
1,498	133	(246)	485	(5)	438	169	308	43	173	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 30 ביוני 2017										
267,739	22,576	-	-	2,090	54,755	25,255	52,524	490	110,049	אשראי לציבור, ברוטו
342,766	24,335	-	-	59,142	47,115	31,449	40,261	29,014	111,450	פיקדונות הציבור
900,097	18,639	-	36,711	588,652	80,717	16,918	29,669	51,181	77,610	נכסים בניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

במיליוני ש"ח

סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל								
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
8,046	968	-	539	72	1,172	677	1,915	96	2,607	הכנסות ריבית נטו
5,428	273	370	926	179	672	322	747	171	1,768	הכנסות שאינן מריבית
13,474	1,241	370	1,465	251	1,844	999	2,662	267	4,375	סך כל ההכנסות
172	54	-	-	2	(298)	(20)	255	1	178	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,501	835	699	180	264	541	518	1,444	130	3,890	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,801	352	(329)	1,285	(15)	1,601	501	963	136	307	רווח (הפסד) לפני מס
1,692	151	(90)	432	(4)	558	177	336	48	84	הוצאות מס (הטבה)
3,172	202	(236)	945	(11)	1,042	324	626	88	192	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2017										
271,157	23,507	-	-	2,087	56,449	25,728	54,323	540	108,523	אשראי לציבור, ברוטו
362,478	25,299	-	-	70,496	54,866	32,371	40,761	29,013	109,672	פיקדונות הציבור
974,430	19,282	-	39,235	655,592	78,748	17,435	32,079	54,793	77,266	נכסים בניהול

חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים העוסקים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-30 ביוני 2018 בכ-11.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-11.5 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2017 והתרומה של החברות המוחזקות במחצית הראשונה של 2018 לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברווח בסך 382 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 242 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-30 ביוני 2018 ב-7,297 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,166 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2017. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה במחצית הראשונה של 2018 בכ-156 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-160 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 2.5%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה במחצית הראשונה של 2018 5.1% לעומת 5.5% בתקופה המקבילה אשתקד.

לאומי קארד בע"מ

הבנק מחזיק, בעקיפין, באמצעות תאגידים בשליטתו המלאה, ב-80% ממניות לאומי קארד בע"מ ("לאומי קארד" או "החברה") וקבוצת עזריאלי מחזיקה ב-20% ממניות החברה.

בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, הבנק נדרש למכור את החזקותיו בחברה עד ליום 1 בפברואר 2020.

מכירת החברה

בהתאם להוראות החוק האמור ולאחר בחינת החלופות השונות, ובתום תהליך למכירת החזקות הבנק בחברה, נחתם ביום 28 ביולי 2018 הסכם בין הבנק ועזריאלי ("המוכרים") לבין Warburg Pincus Financial Holdings (Israel LTD.), תאגיד בשליטת קרן ההשקעות Warburg Pincus ("הקונה"), למכירת מלוא החזקות המוכרים בלאומי קארד.

להלן עיקרי ההסכם:

1. התמורה שתשולם למוכרים עבור מלוא מניות לאומי קארד הינה 2.5 מיליארד ש"ח (חלקו של הבנק 2 מיליארד ש"ח).
 2. למעט התאמה לחלוקת דיבידנד, אם וככל שלאומי קארד תחלק דיבידנד לבעלי מניותיה בתקופה שעד למועד השלמת העסקה, סכום התמורה הינו ללא התאמות.
 3. סכום התמורה ישולם בשלושה תשלומים. שני התשלומים הנדחים שיושלמו לאחר מועד ההשלמה יובטחו בערבות בנקאית אוטונומית (או ערבות אוטונומית מקבילה של חברת ביטוח), שתימסר במועד ההשלמה למוכרים להבטחת התשלומים כאמור.
- להלן פרטי התשלומים:
- סך של 1,047 מיליון ש"ח ישולם במועד השלמת העסקה.
 - סך של 342 מיליון ש"ח ישולם בתום שנה ממועד ההשלמה.
 - סך של 1,111 מיליון ש"ח ישולם בתום שנתיים ממועד ההשלמה.
4. ההסכם כולל מספר תנאים מתלים ובכללם קבלת האישורים הרגולטוריים הנדרשים על פי דין, נקבעה תקופה של 3 חודשים לקיום התנאים המתלים, עם אפשרות הארכה ב-3 חודשים נוספים לפי דרישת כל אחד מהצדדים שלאחריהם רק לבנק תוקנה הזכות להאריך את התקופה בעד שלושה חודשים נוספים. נקבע גם מנגנון לקיצור התקופה וביטול ההסכם במקרה שיתברר שסביר שלא ניתן יהיה לקבל את האישורים הרגולטוריים. ככל שהעסקה לא תושלם עד ליום 31 בדצמבר 2018, כל סכום התמורה יישא, החל מה-1 בינואר 2019, ריבית שנתית בשיעור של 8% עד להשלמת העסקה.
 5. ההסכם כולל מצגים כמקובל בעסקאות למכירת חברות וכן מנגנון שיפוי בגין הפרת מצגים. מנגנון השיפוי קובע רף תחתון להפעלת המנגנון בשיעור של 1.5% מהתמורה והוא מוגבל לשיפוי מצטבר מקסימאלי של 10% מסכום העסקה (למעט בגין הפרת מצגים יסודיים או במקרה של תרמית).
 6. ההסכם כולל נספח המתאר את עיקר תנאי המימון שהבנק יאות להעניק ללאומי קארד, לצורך פעילותה השוטפת, לאחר השלמת העסקה. מתן המימון בפועל כפוף להתקשרות בהסכם נפרד בין לאומי קארד לבין הבנק, ולקבלת אישור האורגנים המוסמכים לכך בבנק ובחברה.

כחלק מהמשא ומתן עם הקונה, הבנק הסכים למספר תנאים אותם התחייב שיסכים לכלול בהסכם הפעילות שייחתם בין הבנק לבין לאומי קארד ("הסכם הפעילות"). עבור הסכמת הבנק להכללת תנאים אלו ישולם לבנק בתום שש שנים ממועד כניסתו לתוקף של הסכם הפעילות סך של 50 מיליון ש"ח עד 128 מיליון ש"ח.

כתלות בתוצאות עודפות של פעילות לאומי קארד, ביחס למודל העסקי שהוצג לקונה במסגרת הליך המכירה, ישולם לבנק בתום חמש שנים ממועד כניסתו לתוקף של הסכם הפעילות סך של עד 145 מיליון ש"ח. בהתקיים נסיבות מסוימות, ניתן יהיה לדחות את התשלום כאמור, אם וככל שיגיע לבנק, לתקופה של עד שנתיים, תמורת תשלום ריבית.

הקונה העניק ללאומי פרטנרס, חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, אופציה לרכישת עד 20% מהתאגיד שבאמצעותו ירכוש הקונה את לאומי קארד, ובאותם תנאים בהם ירכוש הקונה את לאומי קארד, ובלבד שאם תמומש האופציה, ההחזקה של לאומי פרטנרס תהיה החזקה פיננסית, פאסיבית וללא השפעה על הכוונת פעילותה של החברה. מימוש האופציה כאמור, כפוף, בין היתר, לקבלת האישרים הרגולטוריים שנדרשים לשם כך. מימוש או אי מימוש האופציה כאמור או השלמת עסקה על פי האופציה לא ישפיעו על ביצוע הסכם המכירה של לאומי קארד.

בכפוף להשלמת העסקה ותחת ההנחה שהמכירה תעמוד בתנאים הנדרשים להכרה חשבונאית כבר במועד ההשלמה, וזאת לאור קבלת ערבויות בנקאיות אוטונומיות לתשלומים הנדחים, ובהתחשב בהוצאות הכרוכות בעסקה, לרבות מענקים שצפוי שישולמו בקשר עם העסקה, הבנק צפוי לרשום רווח, לאחר מס, בסך של כ-234 מיליון ש"ח.

ביום 1 באוגוסט 2018 הודיעה המפקחת על הבנקים לבנק, כי בנק ישראל מתנגד למימושה של האופציה שניתנה על ידי הקונה ללאומי פרטנרס לרכישת עד 20% מהתאגיד שבאמצעותו ירכוש הקונה את לאומי קארד. אי מימוש האופציה כאמור לא ישפיע על יישום הסכם המכירה של לאומי קארד.

כאמור, השלמת ההסכם מותנית בקיום תנאים מתלים שונים.

ביום 23 ביולי 2018 הגישה לאומי קארד לרשות ניירות ערך טיוטה שניה של תשקיף הנפקה ראשונה לציבור, תשקיף מדף והצעת מכר.

לפירוט נוסף לעניין ההיערכות ליישום החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, ראה [דוח כספי לשנת 2017, פרק חברות מוחזקות עיקריות, לאומי קארד](#) וכן [בביאור 10](#).

רגולציה

במהלך אפריל עד אוגוסט 2018 פורסמו הוראות שונות בתחום כרטיסי החיוב, לרבות לעניין מועדי הסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב.

לפירוט ראה פרק [חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית](#).

הסכם להנפקת כרטיסי אשראי ללקוחות שופרסל

ביום 29 באוגוסט 2017 הודיעה שופרסל בע"מ (להלן - "שופרסל") ללאומי קארד, כי אין ברצונה לחדש את ההסכם ביניהן משנת 2006 להנפקת כרטיסי האשראי ללקוחות שופרסל ובהמשך דיווחה שופרסל לבורסה כי חתמה על מסמך עקרונות עם חברה אחרת להנפקה ותפעול של כרטיסי האשראי ללקוחות המועדון. בהתאם להסכם בין שופרסל ללאומי קארד, הסתיים ההסכם ביום 18 בינואר 2018 כאשר לאומי קארד ממשיכה להפעיל את כרטיסי המועדון עד תום תוקף הכרטיס או עד ביטולם על ידי הלקוחות, לפי המוקדם.

נכון ליום 31 במרס 2018 הסתכם מספר כרטיסי האשראי התקפים בידי לקוחות המועדון בכ-395 אלפי כרטיסים.

בנוסף, ביום 19 באוקטובר 2017 הודיעה שופרסל על כוונתה לפעול למימוש אופציית CALL לרכישת כל החזקות לאומי קארד בשופרסל פיננסים וזאת בהתאם להערכת שווי לשופרסל פיננסים שותפות מוגבלת בע"מ, בה רוכזה הפעילות הקשורה לכרטיסי אשראי שופרסל, שתבוצע על ידי מעריך שווי מוסכם. בין לאומי קארד לבין שופרסל מתנהלים הליכים משפטיים בקשר עם מימוש האופציה, לרבות בגין מחלוקת ביחס לזהות מעריך השווי והערכת השווי שעל בסיסה ייקבע התשלום בגין הרכישה.

סכסוך עבודה

ביום 17 ביולי 2018, נמסרה ללאומי קארד הודעה מאת ההסתדרות במרחב רמת-גן בני-ברק, על הכרזת סכסוך עבודה בחברה.

לאומי פרטנרס בע"מ

ביום 25 ביולי 2018 הושלמה מכירת מלוא החזקותיה של לאומי פרטנרס בע"מ באבגול תעשיות 1953 בע"מ (להלן "החברה") ל-Indorama Ventures Spain S.L., חברה פרטית המאוגדת בספרד. המניות הנמכרות מהוות כ-14.96% מהזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

הבנק צפוי לרשום בגין העסקה רווח לפני מס, בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של 2018, בסך של כ-124 מיליון ש"ח.

בהמשך לאמור בדוח לשנת 2017 בדבר עסקה בין לאומי פרטנרס בע"מ ובין ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ, העסקה לא תושלם, לאור העובדה שהתנאים המתלים לעסקה לא התקיימו עד ליום 31 ביולי 2018.

חברה לנאמנות של בנק לאומי לישראל בע"מ

ביום 17 באפריל 2018 הושלמה העסקה בין הבנק להרמטיק למכירת 75% ממניות החברה לנאמנות. להשלמת העסקה לא צפויה להיות השפעה מהותית על התוצאות הכספיות.

וידאה ניהול השקעות מקבוצת לאומי בע"מ

ביום 17 ביוני 2018 קיבלה וידאה ניהול השקעות מקבוצת לאומי בע"מ, חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, רישיון מאת רשות ניירות ערך לעסוק בניהול תיקי השקעות.

חברות מאוחדות בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בשלוחות בחו"ל ב-30 ביוני 2018 הסתכם ב-4,021 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,143 מיליון ש"ח בסוף 2017.

התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה במחצית הראשונה של 2018 הסתכמה ברווח בסך 224 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 81 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בקשר לתביעות משפטיות ונושאים אחרים הקשורים לחברות מאוחדות ראה [ביאור 10](#).

Bank Leumi USA

ביום 22 בינואר 2018 התקשר הבנק בהסכם להכנסת שני שותפים אסטרטגיים ל-BLUSA. בהתאם לתנאי ההסכם רכשו כל אחד מהשותפים 7.5% מהון המניות של Bank Leumi Corporation, תאגיד אמריקאי באמצעותו מחזיק הבנק את השליטה ב-BLUSA. ביום 22 במאי 2018, הושלמה העסקה, לאחר שהתקיימו התנאים המתלים שנקבעו בהסכם לשם השלמתה. בהתאם לתנאי ההסכם, התמורה ששולמה עבור המניות שנמכרו הינה כ-141 מיליון דולר. העסקה טופלה כעסקה הונית והפער בין התמורה לחלק המיעוט בהון נזקף ישירות להון. למידע נוסף ראה דיווח מייד מיום 22 במאי 2018.

בנק לאומי רומניה

ביום 14 ביוני 2018 לאומי חתם על הסכם מחייב עם קרן ההשקעות הבריטית Argo Capital Management Limited, למכירת מלוא אחזקותיו של הבנק בבנק לאומי רומניה. השלמת העסקה, כפופה למספר תנאים מתלים, לרבות אישורים רגולטוריים. לביצוע העסקה לא צפויה השפעה מהותית על התוצאות הכספיות של הבנק. למידע נוסף ראה דיווח מייד מיום 14 ביוני 2018.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הדירקטוריון והנהלה לשנת 2017](#) ו**בדוח על הסיכונים לשנת 2017** על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

ניהול סיכונים והשאת תשואה הולמת כנגדם עומדים בבסיס הפעילות העסקית של הבנק. הסיכונים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם סיכונים פיננסיים: סיכוני אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליבה של הבנק וכן סיכוני שוק ונזילות. כמו כן, לצד ניהול הסיכונים העסקיים, פעילות הבנק מייצרת סיכונים נלווים אשר ניהולם הנו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכוני רגולציה, סיכוני מוניטין, סיכוני ציוד, סיכוני הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון אסטרטגי.

המטרות העיקריות של ניהול הסיכונים בלאומי הינן שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת זו מנוהלת בכפוף למנגנוני בקרה ודיווח נאותים. בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים בחומרת גורמי הסיכון ביחס [לטבלה שפורסמה בדוח השנתי לשנת 2017](#).

סיכוני אשראי

מתן וניהול אשראי מהווים פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שלווה/צד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב, החזקות הוניות, עסקאות במכשירים נגזרים, ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי ומסגרות לא מנוצלות.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מסמך מדיניות אשראי וסיכוני אשראי ברמה קבוצתית מהווה ביטוי מרכזי לאסטרטגיית סיכון האשראי של הבנק ומתווה את המסגרת ואת עקרונות העל למסמכי המדיניות של הבנק ושל כל אחת מחברות הבנות בקבוצה, בארץ ובחו"ל. בנוסף, כולל מסמך זה את המגבלות בתחום האשראי שמוגדרות ומנוהלות ברמה הקבוצתית.

במסגרת ניהול סיכוני אשראי מנטר הבנק את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של הפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים. כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, אשראי לאנשים פרטיים, הלוואות לדיור ואשראי ממונף.

במהלך התקופה המדווחת לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך לפרק זה וכן [בדוח על הסיכונים](#).

סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים

30 ביוני 2018		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)		
2,747	215	2,962
590	28	618
3,153	771	3,924
בניכוי סיכון אשראי בעייתי של יתרות שסווגו כנכסים המוחזקים למכירה ^(ג)		
(387)	(8)	(395)
6,103	1,006	7,109
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)		
966	-	966
2. נכסים שאינם מבצעים:		
2,372	-	2,372
10	-	10
(40)	-	(40)
2,342	-	2,342

30 ביוני 2017		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)		
3,834	306	4,140
939	88	1,027
2,895	1,330	4,225
7,668	1,724	9,392
846	-	846
2. נכסים שאינם מבצעים:		
3,331	-	3,331
9	-	9
3,340	-	3,340

31 בדצמבר 2017		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי: ^(א)		
3,318	253	3,571
894	52	946
2,944	950	3,894
7,156	1,255	8,411
863	-	863
2. נכסים שאינם מבצעים:		
2,590	-	2,590
13	-	13
2,603	-	2,603

הערה: סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

- (א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ב) לרבות בנין הלוואות לדיוור שבנינו קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבנינו לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ג) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וכיאר 1.16](#).
- (ד) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [כיאר 6](#).

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

31 בדצמבר	30 ביוני	
2017 ^(ב)	2017 ^(ב)	2018 ^(א)
באחוזים		
1.22	1.43	1.00
שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת האשראי לציבור		
0.32	0.32	0.35
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור		
2.11	2.38	1.84
שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור		
0.96	1.24	0.86
שיעור אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור		
0.06	0.05	0.04
שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור		
(0.15)	(0.13)	(0.03)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת		

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת](#) וביאור 16.

(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [ביאור 6](#).

להלן פירוט מדדי סיכון הפרשה להפסדי אשראי:

31 בדצמבר	30 ביוני	
2017 ^(ב)	2017 ^(ב)	2018 ^(א)
באחוזים		
1.4	1.4	1.4
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור		
111.4	97.4	136.9
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי פגום לציבור		
88.4	79.7	101.2
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת אשראי לציבור		
(11.1)	(9.4)	(2.3)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור		

(א) כולל יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה. למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת](#) וביאור 16.

(ב) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [ביאור 6](#).

ריכוזיות האשראי

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסכיבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

30 ביוני 2018									
סיכון אשראי כולל ^(א)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				סיכון אשראי כולל ^(א)		
הפסדי אשראי ^(ד)			מזה: ¹				דירוג ביצועי אשראי ^(ה)		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתי ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹	בעייתי ^(ה)	סך הכל	סך הכל במיליוני ש"ח
בנין פעילות לזרים בישראל									
ציבור-מסחרי									
(40)	(3)	(19)	46	79	1,814	2,159	79	2,081	2,160
(1)	-	(2)	1	1	345	906	1	994	995
(425)	(61)	(59)	413	779	15,454	23,128	779	22,650	23,429
(319)	(8)	(30)	302	807	19,870	50,528	807	49,852	50,659
(377)	(54)	(48)	402	608	25,221	28,604	608	28,131	28,739
(88)	1	36	226	409	3,268	4,286	409	3,959	4,368
(286)	61	39	314	741	23,986	29,196	739	28,593	29,332
(44)	1	18	132	151	2,786	3,232	151	3,103	3,254
(58)	12	9	54	349	6,237	7,762	356	7,462	7,818
(35)	(2)	(6)	31	68	3,773	5,300	68	5,551	5,619
(176)	1	(7)	10	19	10,739	13,884	19	25,765	25,784
(170)	20	35	85	215	7,497	10,662	215	10,483	10,698
(60)	8	6	35	81	7,593	9,181	81	9,129	9,210
(2,079)	(24)	(28)	2,051	4,307	128,583	188,828	4,312	197,753	202,065
(461)	1	17	-	764	78,855	80,534	764	79,771	80,535
(811)	77	126	302	918	36,213	64,633	918	63,721	64,639
158	-	-	(41)	(395)	(8,037)	(19,257)	(395)	(18,862)	(19,257)
(3,193)	54	115	2,312	5,594	235,614	314,738	5,599	322,383	327,982
(1)	-	(2)	-	-	967	1,050	-	3,364	3,364
-	-	-	-	-	(32)	(32)	-	(32)	(32)
(1)	-	(2)	-	-	935	1,018	-	3,332	3,332
-	-	-	-	-	76	76	-	45,759	45,759
(3,194)	54	113	2,312	5,594	236,625	315,832	5,599	371,474	377,073

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 236,626, 5,621, 931, 45,289 ו-88,606 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך 1,087 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ט) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 1.16](#).

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2018										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה ¹ :				סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי אשראי ^(ו)	סך הכל
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹				
במיליוני ש"ח										
כגון פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
(1)	-	(1)	-	-	43	74	-	74	74	חקלאות
-	-	-	-	-	31	104	-	104	104	כרייה וחציבה
(36)	(1)	-	37	337	4,525	6,652	337	8,013	8,350	תעשייה
(137)	19	(11)	333	682	11,026	14,312	682	14,118	14,800	בניין ונדל"ן ^(ז)
-	-	-	-	-	16	78	-	370	370	אספקת חשמל ומים
(62)	11	3	4	11	4,351	5,995	11	6,350	6,361	מסחר
(15)	-	(3)	-	3	2,145	2,200	3	2,214	2,217	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(22)	6	5	15	16	57	69	16	69	85	תחבורה ואחסנה
(26)	-	5	19	76	1,045	2,120	76	2,512	2,588	תקשורת ושרותי מחשב
(44)	-	(2)	77	77	1,440	2,228	77	17,070	17,147	שרותים פיננסיים
(30)	(2)	8	84	243	5,468	6,208	243	6,906	7,149	שרותים עסקיים ואחרים
(17)	-	(1)	-	-	407	579	-	589	589	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(390)	33	3	569	1,445	30,554	40,619	1,445	58,389	59,834	סך הכל מסחרי
(6)	-	-	31	31	505	505	31	475	506	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
(5)	-	-	5	34	651	709	34	676	710	אנשים פרטיים - אחר
(401)	33	3	605	1,510	31,710	41,833	1,510	59,540	61,050	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	10,064	10,985	-	34,313	34,313	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	(2)	(2)	-	(2)	(2)	בניכוי יתרות שסווגו כנכסים מוחזקים למכירה ^(ח)
-	-	-	-	-	10,062	10,983	-	34,311	34,311	סך הכל בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	681	1,135	-	9,985	9,985	ממשלות בחו"ל
(401)	33	3	605	1,510	42,453	53,951	1,510	103,836	105,346	סך הכל פעילות בחו"ל
(3,595)	87	116	2,917	7,104	279,078	369,783	7,109	475,310	482,419	סך הכל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 4,245,242,33,594,-, 22,835,646,5 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לכיצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ח) למידע נוסף בנוגע לפעילות המוחזקת למכירה ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וכיאר 1.16](#).

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2017									
סיכון אשראי כולל ^(א)					חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ד)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הפסדי אשראי ^(ד)		
							יחסי	מחיקות נטו	יחסי
2,185	2,036	149	2,183	1,875	149	83	4	6	(54)
933	924	9	907	423	9	1	1	-	(1)
21,844	20,659	1,185	21,560	14,457	1,181	608	85	134	(458)
47,796	46,222	1,574	47,668	16,744	1,574	381	42	27	(340)
27,386	26,379	1,007	27,284	24,137	1,001	794	(54)	(24)	(400)
4,795	4,435	360	4,349	3,242	360	253	2	1	(67)
28,434	27,392	1,042	28,259	23,332	1,031	285	25	52	(285)
2,866	2,684	182	2,841	2,634	182	67	(6)	(7)	(27)
8,386	8,116	270	8,293	6,976	270	180	8	9	(39)
5,295	5,189	106	5,077	3,646	105	94	(3)	(2)	(69)
20,765	20,425	340	14,793	10,767	338	334	(63)	(54)	(192)
9,335	9,157	178	9,312	6,652	178	89	13	22	(132)
8,452	8,374	78	8,429	7,254	78	39	6	7	(47)
188,472	181,992	6,480	180,955	122,139	6,456	3,208	60	171	(2,111)
79,715	79,015	700	79,714	77,996	700	-	(11)	3	(450)
68,807	67,983	824	68,797	38,756	824	289	72	132	(745)
336,994	328,990	8,004	329,466	238,891	7,980	3,497	121	306	(3,306)
4,032	4,032	-	1,216	1,156	-	-	-	-	(1)
45,204	45,204	-	154	154	-	-	-	-	-
386,230	378,226	8,004	330,836	240,201	7,980	3,497	121	306	(3,307)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 240,200,44,717, 1,031,436,1,95,921 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע המדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 945 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישת הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2017										
סיכון אשראי כולל ^(א) חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)			מזה:				סך הכל			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי אשראי ^(ו)	סך הכל	במיליוני ש"ח
כגון פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
(1)	-	(1)	-	-	56	156	-	158	158	חקלאות
-	-	-	-	-	4	9	-	9	9	כרייה וחציבה
(39)	2	(1)	89	278	4,331	6,638	278	7,750	8,028	תעשייה
(173)	7	2	322	852	9,813	13,910	852	13,726	14,578	בינוי ונדל"ן ^(ז)
-	-	-	-	-	23	79	-	223	223	אספקת חשמל ומים
(82)	3	19	28	32	3,858	5,858	32	6,019	6,051	מסחר
(12)	-	2	-	4	1,725	1,971	4	1,979	1,983	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(13)	8	8	38	38	72	89	38	65	103	תחבורה ואחסנה
(1)	-	-	-	14	914	1,710	14	1,991	2,005	תקשורת ושרותי מחשב
(43)	13	(5)	87	87	1,416	2,253	87	15,398	15,485	שרותים פיננסיים
(32)	9	-	21	31	5,196	5,441	31	5,725	5,756	שרותים עסקיים ואחרים
(17)	-	-	7	7	478	795	7	791	798	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(413)	42	24	592	1,343	27,886	38,909	1,343	53,834	55,177	סך הכל מסחרי
(7)	1	(2)	28	29	500	501	29	472	501	אנשים פרטיים - הלוואות לדויר
(2)	-	-	16	16	462	539	16	524	540	אנשים פרטיים - אחר
(422)	43	22	636	1,388	28,848	39,949	1,388	54,830	56,218	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	8,180	8,226	-	26,514	26,514	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	465	1,212	-	10,975	10,975	ממשלות בחו"ל
(422)	43	22	636	1,388	37,493	49,387	1,388	92,319	93,707	סך הכל פעילות בחו"ל
(3,729)	349	143	4,133	9,368	277,694	380,223	9,392	470,545	479,937	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 30,575,37,494, - מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדויר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדויר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות כפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדויר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2017										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה:			סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי אשראי ^(ו)	סך הכל	במיליוני ש"ח
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)					
בנין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
(57)	2	9	73	161	1,883	2,183	161	2,023	2,184	חקלאות
(1)	-	-	-	1	514	932	1	958	959	כרייה וחציבה
(463)	147	104	578	1,010	14,956	22,771	1,013	21,991	23,004	תעשייה
(345)	47	72	335	1,227	18,932	49,624	1,227	48,458	49,685	בנין ונדל"ן - בינוי ^(ז)
(389)	(252)	(302)	645	778	24,439	27,612	778	26,917	27,695	בנין ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(54)	6	(7)	237	345	2,803	4,184	345	3,919	4,264	אספקת חשמל ומים
(278)	87	56	258	754	22,680	27,327	758	26,697	27,455	מסחר
(27)	(8)	(6)	58	161	2,753	3,206	161	3,071	3,232	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(61)	22	38	167	468	6,792	8,099	475	7,685	8,160	תחבורה ואחסנה
(37)	3	(28)	58	68	3,582	4,964	69	5,100	5,169	תקשורת ושרותי מחשב
(188)	(56)	(76)	2	8	11,189	14,021	14	21,707	21,721	שרותים פיננסיים
(147)	40	42	91	176	7,154	9,940	176	9,790	9,966	שרותים עסקיים ואחרים
(58)	22	28	35	76	7,440	8,910	76	8,848	8,924	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(2,105)	60	(70)	2,537	5,233	125,117	183,773	5,254	187,164	192,418	סך הכל מסחרי^(ח)
(443)	8	(10)	-	722	77,448	79,034	721	78,313	79,034	אנשים פרטיים - הלוואות לדירוג
(763)	229	189	327	883	38,368	68,616	883	67,739	68,622	אנשים פרטיים - אחר
(3,311)	297	109	2,864	6,838	240,933	331,423	6,858	333,216	340,074	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(3)	-	2	-	-	1,650	1,701	-	3,921	3,921	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	129	129	-	41,161	41,161	ממשלת ישראל
(3,314)	297	111	2,864	6,838	242,712	333,253	6,858	378,298	385,156	סך הכל פעילות בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 242,714,102, 1,161,40, 3,286, 97,893 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן) בסעיף "התחייבויות אחרות".
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוג שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדירוג, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדירוג, בסך 1,066 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2017										
סיכון אשראי כולל ^(א) חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזה:										
מזכה:										
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	סך הכל
במיליוני ש"ח										
כגון פעילות לווים בחו"ל										
ציבור-מסחרי										
100	100	-	98	60	-	-	-	-	(1)	100
35	35	-	35	30	-	-	-	-	-	35
7,564	7,249	315	6,420	4,567	315	78	(5)	5	(32)	7,564
14,223	13,313	910	13,496	9,748	910	431	19	80	(136)	14,223
260	260	-	87	22	-	-	-	-	-	260
6,371	6,350	21	6,203	4,406	21	21	19	3	(71)	6,371
2,250	2,250	-	2,234	2,056	-	-	5	1	(15)	2,250
84	63	21	67	50	21	21	18	8	(15)	84
1,829	1,808	21	1,596	875	21	21	8	-	(9)	1,829
16,071	15,992	79	2,135	1,527	79	79	(5)	1	(43)	16,071
6,430	6,279	151	6,160	5,411	151	14	6	15	(28)	6,430
627	627	-	618	441	-	-	-	-	(17)	627
55,844	54,326	1,518	39,149	29,193	1,518	665	65	113	(367)	55,844
510	480	30	509	509	30	29	(3)	1	(7)	510
608	603	5	608	522	5	5	(1)	-	(4)	608
56,962	55,409	1,553	40,266	30,224	1,553	1,553	61	114	(378)	56,962
31,247	31,247	-	11,251	10,214	-	-	-	-	-	31,247
12,047	12,047	-	1,210	586	-	-	-	-	-	12,047
100,256	98,703	1,553	52,727	41,024	1,553	699	61	114	(378)	100,256
485,412	477,001	8,411	385,980	283,736	8,391	3,563	172	411	(3,692)	485,412

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 32,963,41,022 ש"ח, 19,977,6,294 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירוג שביגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירוג שביגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות כפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדירוג, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לבנק חשיפת האשראי הגדולה ביותר מבין ענפי המשק העסקיים. בדומה ליתר ענפי המשק, מוגדרים במדיניות האשראי מתודולוגיות ופרמטרים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק. בנוסף לבחינת העמידה במגבלות הפנימיות והרגולטוריות, נבחנות המגמות והתפתחות הסיכון, ובכלל זה המאפיינים המקרו-כלכליים של המשק, הענף וענפי המשנה לרבות התפלגות הדירוגים הפנימיים, החלוקה בין קווי העסקים השונים, פרמטרים מרכזיים, הערכה צופה פני עתיד לגבי רמת הסיכון הצפויה ועוד. בנוסף למגבלה הרגולטורית ובמטרה לנהל באופן אפקטיבי את התמהיל הפנימי של סיכון האשראי, הבנק מקפיד על פיזור בין איזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

התפלגות האשראי לכינוי ונדל"ן בבנק, לפי היקף האשראי ללווה בודד

31 בדצמבר		30 ביוני			
2017		2017		2018	
		יתרת האשראי		היקף האשראי ללווה בודד באלפי ש"ח	
		במיליוני ש"ח		טד	מ-
1,777	1,698	2,081	300	-	-
1,846	1,768	1,876	600	300	300
3,012	2,963	2,744	1,200	600	600
2,338	2,385	2,355	2,000	1,200	1,200
3,483	3,398	3,481	4,000	2,000	2,000
4,309	4,255	4,461	8,000	4,000	4,000
6,614	6,583	6,605	20,000	8,000	8,000
6,624	5,944	6,876	40,000	20,000	20,000
22,504	22,894	22,523	200,000	40,000	40,000
12,752	10,936	11,776	400,000	200,000	200,000
11,520	12,473	11,165	800,000	400,000	400,000
3,045	3,976	5,632	1,200,000	800,000	800,000
1,232	-	1,332	1,600,000	1,200,000	1,200,000
81,056	79,273	82,907		סך הכל	

קבוצות לווים¹

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

1. ליום 30 ביוני 2018 אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לווים שחבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313).
2. ליום 30 ביוני 2018 אין לקבוצה חשיפת אשראי ללווים גדולים, קבוצות לווים וקבוצות לווים בנקאיות שחבותם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק. המגבלה הרגולטורית המצרפית בגין חשיפות אלה הינה בשיעור של 120% מהון הבנק.

¹ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כאשר תאגיד מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול מחזיק שאין לו שליטה, שהתאגיד המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאגיד המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לווים אחת. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

30 ביוני 2018						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לכנקים ^(א)	למשלות ^(א)	במיליוני ש"ח
המדינה						
10,606	12,473	23,079	13,483	2,192	2,936	ארצות הברית
4,038	1,763	5,801	2,663	5,311	338	בריטניה
-	-	-	299	1,067	2,221	צרפת
-	22	22	636	843	-	שוויץ
-	-	-	238	4,151	542	גרמניה
506	568	1,074	5,018	5,960	2,887	אחרות
15,150	14,826	29,976	22,337	19,524	8,924	סך כל החשיפה למדינות זרות ^(א)
500	563	1,063	1,107	1,424	332	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	165	71	470	סך כל החשיפה למדינות ה-GIPS ^(א)

30 ביוני 2018						
חשיפה מאזנית ^(א)			חשיפה מאזנית ^(א)			
חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית חוץ מאזנית ^(א)			
תקופת פירעון		מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
מעל שנה	עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
המדינה						
12,381	6,230	-	6,533	393	1,010	29,217
3,818	4,494	88	9,052	124	183	12,350
875	2,712	-	1,846	12	13	3,587
634	845	-	1,849	-	88	1,479
2,031	2,900	-	1,967	-	45	4,931
8,396	5,469	-	2,617	92	105	14,371
28,135	22,650	88	23,864	621	1,444	65,935
2,526	337	-	1,448	75	77	3,363
328	378	-	234	-	-	706

[ראה הערות בעמוד 51](#)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

30 ביוני 2017						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו	חשיפה מאזנית לפני ניכוי	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים ^(א)	למשלות ^(א)
מקומיות	מקומיות	מקומיות	מקומיות	מקומיות	מקומיות	מקומיות
במיליוני ש"ח						
המדינה						
11,017	11,049	22,066	9,962	2,413	3,696	ארצות הברית
4,487	1,668	6,155	3,382	3,184	175	בריטניה
-	-	-	282	1,090	2,237	צרפת
-	62	62	504	568	-	שוויץ
-	-	-	370	3,211	428	גרמניה
530	524	1,054	5,758	5,230	2,801	אחרות
16,034	13,303	29,337	20,258	15,696	9,337	סך כל החשיפה למדינות זרות
520	520	1,040	877	1,134	212	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	186	10	319	סך כל החשיפה למדינות ה-GIPS ^(א)

30 ביוני 2017						
חשיפה מאזנית ^(א)				חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול				חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
תקופת פירעון						
מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית	מזל: סך כל החשיפה המאזנית
סיכון מאזני בעייתי	סיכון מאזני בעייתי	סיכון מאזני בעייתי	סיכון מאזני בעייתי	סיכון מאזני בעייתי	סיכון מאזני בעייתי	סיכון מאזני בעייתי
עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה
מעל שנה	מעל שנה	מעל שנה	מעל שנה	מעל שנה	מעל שנה	מעל שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
11,241	4,830	-	7,243	338	1,093	27,088
3,892	2,849	-	5,924	181	181	11,228
949	2,660	-	2,036	13	13	3,609
537	535	-	1,933	-	-	1,072
2,513	1,496	-	2,087	-	-	4,009
6,617	7,172	-	2,844	107	118	14,319
25,749	19,542	-	22,067	639	1,405	61,325
1,771	452	-	2,013	100	102	2,743
69	446	-	198	-	-	515

[ראו הערות בעמוד 51](#)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 בדצמבר 2017						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	למשלות ^(א)	במיליוני ש"ח
המדינה						
10,735	12,345	23,080	11,073	1,461	7,668	ארצות הברית
4,302	1,729	6,031	2,901	4,534	174	בריטניה
-	-	-	210	1,012	1,624	צרפת
3	41	44	554	710	92	שוויץ
-	-	-	674	2,950	334	גרמניה
533	544	1,077	5,280	7,994	996	אחרות
15,573	14,659	30,232	20,692	18,661	10,888	סך כל החשיפה למדינות זרות
522	543	1,065	1,062	1,201	237	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	231	74	470	סך כל החשיפה למדינות ה-GIPS ^(א)

31 בדצמבר 2017						
חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}				חשיפה מאזנית ^(א)		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול						
תקופת פירעון		מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית ^(ה)	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
מעל שנה	עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית ^(ה)	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
במיליוני ש"ח						
המדינה						
13,535	6,667	-	5,855	418	1,190	30,937
3,320	4,289	-	7,129	160	160	11,911
1,295	1,551	-	1,761	12	13	2,846
590	766	-	1,898	-	-	1,359
1,747	2,211	-	2,147	-	-	3,958
7,227	7,043	-	2,730	111	117	14,803
27,714	22,527	-	21,520	701	1,480	65,814
2,107	393	-	1,833	93	96	3,022
116	659	-	234	-	-	775
סך כל החשיפה למדינות זרות						
סך כל החשיפה למדינות LDC						
סך כל החשיפה למדינות ה-GIPS ^(א)						

[ראה הערות בעמוד 51](#)

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המתורים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.
- (ה) כולל יתרות בגין נכסים המוחזקים למכירה בסך 2 מיליון ש"ח.

הערות:

1. שורת "סך הכל חשיפה למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC), שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
2. חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד גובה החשיפה).
3. החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.

חלק ב' - ליום 30 ביוני 2018 ולתקופות השוואה אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג' - סכום החשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל (מדינה אשר מקבלת סיוע כספי מ-IMF או שהתחייבויותיה מדורגות בדירוג אשראי CCC או נמוך יותר) מסתכם בסך 538 מיליון ש"ח ומתייחס ל-8 מדינות (ב-30 ביוני 2017 מסתכם בסך 697 מיליון ש"ח והתייחס ל-10 מדינות וב-31 בדצמבר 2017 מסתכם בסך 610 מיליון ש"ח והתייחס ל-9 מדינות).

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בבנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

החשיפה כוללת בעיקר פיקדונות בבנקים הזרים לתקופות קצרות עד שבוע ואגרות חוב בדרך כלל לתקופה של עד 5 שנים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שבהם הבנק והשלוחות בחו"ל מבצעים פיקדונות.

הלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(*):

ליום 30 ביוני 2018		
סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ⁽¹⁾	חשיפת אשראי נוכחית
במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(*)		
15,363	828	16,191
4,519	639	5,158
361	221	582
27	10	37
1	-	1
426	-	426
20,697	1,698	22,395
-	-	-

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

ליום 30 ביוני 2017			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ב)	סיכון אשראי מאזני ^(א)	
במיליוני ש"ח			
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)			
13,825	913	12,912	AA- עד AAA
4,455	671	3,784	A- עד A+
497	221	276	BBB- עד BBB+
20	16	4	B- עד BB+
12	1	11	נמוך מ: B-
201	-	201	ללא דרוג
19,010	1,822	17,188	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	סיכון אשראי בעייתי

ליום 31 בדצמבר 2017			
חשיפת אשראי נוכחית	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(ב)	סיכון אשראי מאזני ^(א)	
במיליוני ש"ח			
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)			
15,896	913	14,983	AA- עד AAA
4,360	613	3,747	A- עד A+
579	298	281	BBB- עד BBB+
21	11	10	B- עד BB+
32	18	14	נמוך מ: B-
397	1	396	ללא דרוג
21,285	1,854	19,431	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים
-	-	-	סיכון אשראי בעייתי

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
- (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-30 ביוני 2018 בשווי של 319 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2017 - 321 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 - 253 מיליון ש"ח).
- (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
- (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P ו-Moody's כלכד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.
- (ה) כולל יתרות שסווגו כנכסים והתחייבויות מוחזקים למכירה בסך 2 מיליון ש"ח.

הערות:

1. חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 5](#)).
2. חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים, ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
3. למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 11](#) בדוח הכספי.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכוני אשכנזי

במהלך התקופה המדווחת חל גידול בהעמדות אשכנזי חדש ("ביצועים") בקשר עם ביקושים לאשכנזי לדיור בישראל הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה.

לאור המגמות בשנים האחרונות, ועל מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, מנוטר תיק הלוואות לדיור באופן שוטף, תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשכנזי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

הבנק מקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת הלוואות בחשבון את יכולת החזר של הלוואה, שיעור המימון, בסיס ההצמדה והריבית, ועוד. זאת, תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מועמדות גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה. מימון במסגרת קבוצת רכישה נותן מענה לביקושי שוק של התארגנויות פרטיות, עמותות, בעלי קרקע היסטוריים וכיו"ב. מהיבט הסיכון, המימון ניתן לאוכלוסיות שונות, בפיקוח גיאוגרפי, ולאחר שכל לווה עובר בדיקת יכולת סילוק הלוואה.

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל

	לשישה חודשים שהסתיימו	
	שיעור השינוי	ביום 30 ביוני
	2017	2018
	במיליוני ש"ח	
מכספי הבנק	3,845	5,727
מכספי האוצר:		
הלוואות מוכוונות	12	45
הלוואות עומדות	4	7
סך כל הלוואות חדשות	3,861	5,779
הלוואות שמוחזרו	473	914
סך כל ביצועים	4,334	6,693
	48.9	
	75.0	
	49.7	
	93.2	
	54.4	

גילוי על הלוואות לדיור

להלן הנתונים בנוגע למאפייני הסיכון של הלוואות לדיור, ההתפתחויות בסיכוני האשכנזי ואופן ניהולם, לרבות התייחסות לצעדים שננקטו על ידי הבנק לצורך התמודדות עם מאפייני סיכון אלה.

התפתחות יתרת האשכנזי לדיור נטו בישראל

	יתרת	
	שיעור השינוי	תיק האשכנזי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2016	(2.4)	78,184
31 בדצמבר 2017	(1.5)	77,005
30 ביוני 2018	1.8	78,397

במהלך התקופה המדווחת נרשמה עלייה קלה בהיקף האשכנזי לדיור שמעמיד הבנק.

נתונים המתייחסים לאשכנזי חדש לדיור בישראל

במהלך התקופה המדווחת הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-5.7 מיליארד ש"ח מכספי הבנק. במהלך שנת 2017 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-8.3 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

הלוואה הממוצעת שהועמדה מכספי בנק בתקופה המדווחת הייתה 726 אלפי ש"ח זאת לעומת 529 אלפי ש"ח בשנת 2017 ו-555 אלפי ש"ח בשנת 2016.

יובהר כי ב-31 בדצמבר 2017 הסתיים שיתוף העמדת האשכנזי עם הראל (להלן: "השיתוף"). הנתונים בגין שנת 2017 ושנת 2016 מתייחסים לחשיפת הבנק בתקופת השיתוף ואינם מתייחסים לחשיפת הלקוח שהייתה גבוהה יותר (חשיפת הלקוח בשנת 2017 הינה 708 אלפי ש"ח). עם סיום השיתוף הנתון בגין מחצית ראשונה 2018, הינו חשיפת הלקוח אשר זהה לחשיפת הבנק.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו לפי בסיסי הצמדה בישראל

סך הכל התיק	שיעור מתיק האשראי	שיעור מתיק האשראי	צמוד מדד	שיעור מתיק האשראי	לא צמוד	
במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	
78,184	1.6	1,243	31,986	40.9	44,955	31 בדצמבר 2016
77,005	1.3	1,010	30,407	39.5	45,588	31 בדצמבר 2017
78,397	1.3	1,007	30,630	39.1	46,760	30 ביוני 2018

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור נטו, בריבית משתנה וקבועה בישראל

סך תיק האשראי	משתנה		קבועה			
	מט"ח	צמוד	לא צמוד	צמוד	במיליוני ש"ח	
78,184	1,243	20,194	31,249	11,792	13,706	31 בדצמבר 2016
77,005	1,010	18,405	31,730	12,002	13,858	31 בדצמבר 2017
78,397	1,007	18,278	32,691	12,352	14,069	30 ביוני 2018

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצועי האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חייה הלוואה):

2016		2017			2018		
ממוצע שנת	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
שיעור מביצוע באחוזים							
18.7	16.6	15.1	15.9	13.9	15.0	15.8	קבועה - צמודה
13.3	16.1	16.8	16.9	15.7	15.6	16.6	משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה
0.6	0.2	0.1	0.1	0.1	-	0.1	משתנה עד 5 שנים - צמודה
30.2	28.0	30.0	28.5	31.8	31.3	28.8	קבועה - לא צמודה
7.7	7.3	7.0	6.4	7.0	6.3	5.9	משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה
29.2	31.2	30.8	32.0	31.0	31.2	32.7	משתנה עד 5 שנים - לא צמודה
0.3	0.6	0.2	0.2	0.5	0.6	0.1	משתנה - מט"ח

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך התקופה המדווחת עמד על 54.6% לעומת 55.0% בשנת 2017. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של חמש שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך התקופה המדווחת הינו 32.4% לעומת 31.7% בכל שנת 2017.

להלן יתרת תיק הלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל

שנת חוב רשומה	סכום בפיגור	שיעור הסכום בפיגור	
			במיליוני ש"ח
31 בדצמבר 2016	78,645	7.19	0.9
31 בדצמבר 2017	77,448	7.22	0.9
30 ביוני 2018	78,855	7.64	1.0

ההפרשה להפסדי אשראי ליום 30 ביוני 2018, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור הינה 458 מיליון ש"ח המהווה 0.58% מיתרת האשראי לדיור, בהשוואה ל-443 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2017, המהווה 0.57% מיתרת האשראי לדיור.

התפתחות ביתרות אשראי חדש שניתן בישראל בשיעור מימון מעל 60%

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2016		2017			2018		
ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	שיעור מימון
							מעל 60 ועד 70 כולל
16.1	15.7	16.9	19.8	19.8	18.0	18.0	
							מעל 70 ועד 80 כולל
14.7	14.3	17.8	15.9	16.8	13.0	16.3	
							מעל 80
0.12	0.10	0.04	0.08	0.17	0.20	0.05	

(א) מסך האשראי החדש שהעמיד הבנק.

ב-15 במרס 2018 תוקן סעיף 72 להוראה 203 של בנק ישראל, כך שהקצאת ההון על הלוואות שניתנו ממועד זה, לרכישת דירה בשיעור 60% מימון ומעלה, הופחתה מ-75% ל-60%.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 30 ביוני 2018 עומד על 45.8% לעומת 46.0% בשנת 2017.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

שיעור הלוואות בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי שהועמדו בתקופה המדווחת, עמד על 0.4% מסך העמדות האשראי החדשות לעומת 1.4% בשנת 2017.

חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי הלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בתקופה המדווחת בממוצע על כ-35.7% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-34.9% במהלך שנת 2017 ושל כ-35.9% בשנת 2016.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

על מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, הבנק פועל תחת מגבלות ניהוליות פנימיות הדוקות בעיקר במאפיינים הבאים: יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך חשוב בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

הלן התפתחות יתרות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

יתרת סיכון אשראי במיליוני ש"ח	
49,987	31 בדצמבר 2016
48,477	31 בדצמבר 2017
46,077	30 ביוני 2018

הלן התפלגות של סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק לפי התקופה הנותרת לפירעון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2017		30 ביוני 2018		
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	
19.5	5,975	19.0	5,466	עד שנה
17.1	5,245	17.8	5,124	מעל שנה עד 3 שנים
30.5	9,360	31.5	9,078	מעל 3 שנים עד 5 שנים
21.5	6,578	20.8	5,997	מעל 5 שנים עד 7 שנים
1.9	566	1.7	474	מעל 7 שנים
9.5	2,927	9.2	2,654	ללא תקופת פירעון ^(א)
100.0	30,651	100.0	28,793	סך הכל

(א) יתרה זאת כוללת יתרות חובה בחשבונות עובר ושב ויתרות אשראי בפיגור.

הלן התפלגות סיכון האשראי הכולל לאנשים פרטיים בבנק לפי גודל החבות ללווה בודד (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2017		30 ביוני 2018		גודל סיכון האשראי באלפי ש"ח	
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	מ-	עד
10.4	5,043	11.1	5,114	-	25
15.0	7,268	15.6	7,213	25	50
14.0	6,782	14.3	6,572	50	75
12.4	6,031	12.5	5,749	75	100
17.8	8,623	17.9	8,254	100	150
11.3	5,440	11.2	5,148	150	200
10.9	5,293	10.5	4,842	200	300
8.2	3,997	6.9	3,185	300	מעל 300
100.0	48,477	100.0	46,077	סך הכל סיכון אשראי כולל	

להלן התפלגות סיכון האשכנזי הכולל לאנשים פרטיים בבנק לפי מוצרי אשכנזי עיקריים (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיוור)

31 בדצמבר 2017		30 ביוני 2018		
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	
15.2	7,365	14.5	6,690	יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשכנזי
4.6	2,257	4.2	1,937	הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)
43.4	21,029	43.8	20,166	הלוואות אחרות
63.2	30,651	62.5	28,793	סך הכל סיכון אשכנזי מאזני
14.2	6,870	14.5	6,660	מסגרת עובר ושב לא מנוצלת
21.9	10,617	22.3	10,323	מסגרת כרטיסי אשכנזי לא מנוצלת
0.7	339	0.7	301	סיכון אשכנזי חוץ מאזני אחר
36.8	17,826	37.5	17,284	סך הכל סיכון אשכנזי חוץ מאזני
100.0	48,477	100.0	46,077	סך הכל סיכון אשכנזי כולל

להלן התפלגות סיכון האשכנזי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיוור)

30 ביוני 2018					
שיעור מהתיק ב-%	סך הסיכון האשכנזי	מט"ח	לא צמוד	צמוד	
7.6	2,193	16	-	2,177	יתרות עובר ושב
15.6	4,497	56	-	4,441	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשכנזי
72.4	20,825	15	41	20,769	הלוואות אחרות בריבית משתנה
95.6	27,515	87	41	27,387	סך הלוואות בריבית משתנה
4.4	1,278	25	45	1,208	הלוואות בריבית קבועה
100.0	28,793	112	86	28,595	סך הכל סיכון אשכנזי מאזני

31 בדצמבר 2017					
שיעור מהתיק ב-%	סך הסיכון האשכנזי	מט"ח	לא צמוד	צמוד	
8.1	2,476	12	-	2,464	יתרות עובר ושב
15.9	4,889	43	-	4,846	יתרות מנוצלות בכרטיסי אשכנזי
71.9	22,026	18	33	21,975	הלוואות אחרות בריבית משתנה
95.9	29,391	73	33	29,285	סך הלוואות בריבית משתנה
4.1	1,260	33	61	1,166	הלוואות בריבית קבועה
100.0	30,651	106	94	30,451	סך הכל סיכון אשכנזי מאזני

להלן יתרות תיק הנכסים הפיננסיים של האנשים הפרטיים בבנק בעלי סיכון אשראי כולל (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2017	30 ביוני 2018	
במיליוני ש"ח		
104,850	99,505	פיקדונות הציבור
75,498	68,235	תיקי ניירות ערך
180,348	167,740	סך תיק הנכסים הפיננסיים
38,087	34,720	סך החבות הכוללת ללקוחות בעלי תיק נכסים פיננסיים

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק לפי גובה ההכנסה הקבועה^(א) לחשבון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2017		30 ביוני 2018		
ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	
8.8	2,697	8.0	2,312	חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון
6.4	1,985	5.7	1,648	מזה חשבונות לפירעון אשראי ^(ב)
31.9	9,783	32.6	9,386	נמוכה מ-10 אלפי ש"ח
31.9	9,765	32.7	9,430	הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח
27.4	8,406	26.7	7,665	בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה
100.0	30,651	100.0	28,793	סך הכל

(א) הכנסה קבועה לחשבון (לפי תעודת זהות) כוללת את הזיכויים הקבועים בחשבון לקוח ובכלל זה משכורת, העברות מבנק/מחשבון אחר, הפקדות מזומן וצקים ועוד. ההכנסה הקבועה החודשית מחושבת על בסיס ממוצע ההכנסה במשך מספר חודשים רצופים, ובנטרול זיכויים חריגים.
(ב) חשבונות לפירעון אשראי הינם חשבונות שהפעילות היחידה המבוצעת בהם הינה פירעון הלוואה בלבד, בעוד שעיקר פעילותו השוטפת של הלקוח מרוכזת בבנק אחר.

כאמור לעיל, מדיניות האשראי של הבנק לאנשים פרטיים מבוססת על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות. בהלימה לכך, למעלה מ-90% מהאשראי המאזני הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה, כאשר קרוב ל-60% הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח לחודש.

31 בדצמבר		30 ביוני		
2017 ^(א)	2017 ^(א)	2018		
במיליוני ש"ח				
30,105	31,338	28,276		אשראי לא בעייתי
135	201	254		אשראי בעייתי לא פגום
411	98	263		אשראי בעייתי פגום
30,651	31,637	28,793		סך הכל סיכון אשראי מאזני
1.8%	0.9%	1.8%		שיעור סיכון האשראי הבעייתי מסך סיכון אשראי מאזני לאנשים פרטיים

(א) סווג מחדש. למידע נוסף ראה [ביאור 6](#).

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה [ביאור 6](#) ו**ביאור 13** ובפרק החשיפה לסיכונים, סיכוני אשראי סעיף [סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק](#).

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

מימון ממונף מוגדר ומנוהל על ידי הבנק בהלימה ובהרחבה להוראות העדכניות.

יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים אשר לכל אחד מהם יתרת אשראי בסכום המהווה לפחות 0.5% מהון רובד 1 של הבנק

31 בדצמבר			30 ביוני			2018			
2017			2017						
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
									ענף משק
									במיליוני ש"ח
380	101	279	381	152	229	331	251	80	כרייה וחציבה
442	16	426	1,028	9	1,019	805	28	777	תעשייה וחרושת
699	409	290	835	101	734	903	144	759	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
211	13	198	468	24	444	738	196	542	מסחר
223	15	208	411	31	380	205	15	190	תחבורה ואחסנה
281	-	281	-	-	-	282	-	282	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
-	-	-	167	160	7	191	102	89	בינוי ונדל"ן
-	-	-	497	14	483	-	-	-	שירותים פיננסיים
2,236	554	1,682	3,787	491	3,296	3,455	736	2,719	סך הכל

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לבצוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכוני שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות הבנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרת מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כוללות בתיק למסחר.

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכוני השוק בגין המחויבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי אל מול "נכסי תכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומשפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים נעשה על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

סיכון הריבית

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון במטבעות השונים והוא נובע ממספר מקורות, כגון: פערים בין מועדי שינוי הריבית או הפירעון (כמוקדם מביניהם) של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי הצמדה וסיכון המרווח, ה-Basis Spread.

מדיניות החשיפות בריבית הנה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

להלן תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס ובמיליוני ש"ח):^(א)

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש									
ליום 30 ביוני 2018									
ליום 31 בדצמבר 2017									
תרחיש	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%	ירידה של 1%	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%	ירידה של 1%	עליה של 1%
במט"י									
תיק בנקאי	(508)	413	(51)	(362)	145	(26)	(411)	306	(41)
תיק למסחר	(106)	106	(11)	(48)	54	(5)	(38)	25	(3)
במט"ח									
תיק בנקאי	(24)	(88)	(1)	(4)	(78)	5	(249)	175	22
תיק למסחר	(6)	(1)	0	(25)	(38)	1	47	32	2

(א) חישוב החשיפה לירידת ריבית ב-1% מבוסס על הורדת שיעור הריבית על האשראי והפיקדונות בשיעור זה. מאחר ושיעור הריבית על רוב הפיקדונות כיום נמוך מ-1%, ומאחר וקיימת הסתברות נמוכה שהריבית על הפיקדונות תרד מתחת ל-0.0%, יש לראות בחישוב החשיפה המוצג לעיל אמת מידה בהתאם לסטנדרטים המקובלים.

להלן חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית (לפני השפעת המס ובמיליוני ש"ח):

חשיפה במט"י						חשיפה במט"ח					
ליום 30 ביוני 2018											
ליום 30 ביוני 2017											
ליום 31 בדצמבר 2017											
חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית ^(א)	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%	ירידה של 1%	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%	ירידה של 1%	עליה של 1%	ירידה של 1%	עליה של 0.1%
1,351	(1,740)	151	(541)	479	(53)	1,294	(1,685)	145	(405)	282	(35)
1,615	(2,083)	180	(349)	352	(34)	1,615	(2,083)	180	(349)	352	(34)

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטואריות לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-30 ביוני 2018 בירידה בשווי הנכסים של כ-133 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2017 כ-149 מיליון ש"ח, ב-31 בדצמבר 2017 כ-134 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

רגישות השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות לריבית

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לפני השפעת שינויים פוטנציאליים בריבית:

30 ביוני 2018						
מטבע ישראל						
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח						
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח						
423,422	10,460	9,414	68,496	46,288	288,764	נכסים פיננסיים
644,354	45,823	75,427	258,064	8,377	256,663	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
407,423	6,620	12,472	98,510	48,926	240,895	התחייבויות פיננסיות ^(*)
644,572	50,445	72,721	230,484	12,563	278,359	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
15,781	(782)	(352)	(2,434)	(6,824)	26,173	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

30 ביוני 2017						
מטבע ישראל						
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח						
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח						
410,304	9,529	10,759	58,274	47,568	284,174	נכסים פיננסיים
544,389	26,185	62,772	187,253	6,996	261,183	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
396,477	6,922	12,813	85,093	54,442	237,207	התחייבויות פיננסיות ^(*)
545,388	29,621	61,110	162,663	11,036	280,958	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
12,828	(829)	(392)	(2,229)	(10,914)	27,192	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

31 בדצמבר 2017						
מטבע ישראל						
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח						
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח						
423,868	8,431	10,565	66,379	45,077	293,416	נכסים פיננסיים
507,691	30,790	55,422	195,057	7,058	219,364	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
411,639	6,749	13,111	93,530	50,252	247,997	התחייבויות פיננסיות ^(*)
507,449	33,236	53,188	169,824	12,297	238,904	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
12,471	(764)	(312)	(1,918)	(10,414)	25,879	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

(א) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי הנכסי התכנית.

השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן^(א) נטו של מכשירים פיננסיים:

30 ביוני 2018								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי ההוגן								
מטבע ישראל								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
צמוד מט"ח								
לא צמוד								
צמוד מדד דולר ^(ב)								
אירו								
אחרים								
סך הכל								
במיליוני ש"ח								
במיליוני ש"ח באחוזים								
גידול מיידי מקביל של 1%	25,026	(5,423)	(3,123)	(377)	(793)	15,310	(471)	(2.98)
גידול מיידי מקביל של 0.1%	26,049	(6,671)	(2,503)	(354)	(783)	15,738	(43)	(0.27)
קטון מיידי מקביל של 1%	27,306	(8,623)	(1,836)	(329)	(768)	15,750	(31)	(0.20)

30 ביוני 2017								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי ההוגן								
מטבע ישראל								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
צמוד מט"ח								
לא צמוד								
צמוד מדד דולר ^(ב)								
אירו								
אחרים								
סך הכל								
במיליוני ש"ח								
במיליוני ש"ח באחוזים								
גידול מיידי מקביל של 1%	26,303	(9,393)	(2,773)	(424)	(835)	12,878	50	0.39
גידול מיידי מקביל של 0.1%	27,106	(10,743)	(2,277)	(393)	(830)	12,863	35	0.27
קטון מיידי מקביל של 1%	28,017	(12,915)	(1,793)	(385)	(823)	12,101	(727)	(5.67)

31 בדצמבר 2017								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי ההוגן								
מטבע ישראל								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
צמוד מט"ח								
לא צמוד								
צמוד מדד דולר ^(ב)								
אירו								
אחרים								
סך הכל								
במיליוני ש"ח								
במיליוני ש"ח באחוזים								
גידול מיידי מקביל של 1%	24,819	(8,690)	(2,404)	(317)	(771)	12,637	166	1.33
גידול מיידי מקביל של 0.1%	25,771	(10,222)	(1,964)	(312)	(765)	12,508	37	0.30
קטון מיידי מקביל של 1%	26,912	(12,610)	(1,403)	(310)	(757)	11,832	(639)	(5.12)

- (א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מיידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-30 ביוני 2018 בירידה בשווי הנכסים של כ-133 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2017 כ-149 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 כ-134 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.
- (ב) מזה: השפעת נכסים פיננסיים מורכבים: גידול מיידי מקביל של 1% - (369) מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2017 - (260) מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 - (283) מיליון ש"ח), קטון מיידי מקביל של 1% - 288 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2017 - 182 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 - 199 מיליון ש"ח), גידול מיידי מקביל של 2% - (768) מיליון ש"ח (ביום 30 ביוני 2017 - (545) מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 - (592) מיליון ש"ח), קטון מיידי מקביל של 2% - 450 מיליון ש"ח (ביום 30 ביוני 2017 - 286 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2017 - 317 מיליון ש"ח בהתאמה).
- (ג) לא כולל אומדן שווי הכנסות בגין עמלת פירעון מוקדם.

ליום 31 בדצמבר 2017						ליום 30 ביוני 2017					
משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	
בשנים באחוזים			בשנים באחוזים			בשנים באחוזים					
0.59	2.97	293,416	0.62	2.88	284,174	0.64	3.09	288,764	544	552	
1.48	-	211,445	1.51	-	253,485	1.35	-	250,930	-	53	
0.76	-	7,919	0.65	-	7,698	0.59	-	5,733	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
0.96	2.97	512,780	1.02	2.88	545,357	0.97	3.09	545,427	544	605	
0.27	0.85	247,997	0.35	0.99	237,207	0.28	0.91	240,895	12	-	
1.34	-	231,365	1.43	-	274,982	1.23	-	271,192	-	26	
0.77	-	7,509	0.57	-	5,951	0.38	-	7,126	-	-	
0.50	-	30	0.50	-	25	0.50	-	41	-	-	
0.79	0.85	486,901	0.92	0.99	518,165	0.78	0.91	519,254	12	26	
									579		
									25,641		
4.09	2.42	45,077	3.73	2.58	47,568	4.10	2.25	46,288	14	1,859	
2.38	-	7,058	2.40	-	6,996	2.48	-	8,377	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3.85	2.42	52,135	3.56	2.58	54,564	3.85	2.25	54,665	14	1,859	
2.97	0.47	32,634	2.73	0.71	38,143	2.75	0.49	32,823	-	-	
2.57	-	12,170	2.56	-	10,891	2.64	-	12,445	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	127	-	-	145	-	-	118	-	-	
2.85	0.47	44,931	2.68	0.71	49,179	2.71	0.49	45,386	-	-	
									1,859		
									9,265		

ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 30 ביוני 2017								
מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
1.21	2.21	85,375	1.05	1.52	78,562	1.58	2.89	88,370	213	345	
3.49	2.60	9,150	3.49	2.60	8,804	4.40	3.17	10,353	-	88	
1.05	-	273,787	0.93	-	267,020	0.85	-	370,655	-	50	
0.32	-	7,482	0.32	-	9,190	0.20	-	8,659	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1.07	2.21	366,644	0.93	1.52	354,772	0.98	2.89	467,684	213	395	
0.14	1.83	113,013	0.17	0.60	104,465	0.15	1.51	117,206	6	1	
1.29	-	248,447	1.16	-	244,582	1.05	-	346,258	-	421	
1.21	-	7,785	0.88	-	8,805	0.52	-	7,378	-	-	
0.50	-	16	0.50	-	7	0.50	-	14	-	-	
0.94	1.83	369,261	0.84	0.60	357,859	0.82	1.51	470,856	6	422	
										(27)	
										(3,379)	
1.06	2.60	429,634	1.06	1.86	414,582	1.17	2.74	427,536	4,885	2,756	
1.26	-	494,645	1.23	-	529,099	1.07	-	633,097	3,135	103	
0.55	-	15,641	0.47	-	17,191	0.36	-	14,608	216	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1.16	2.60	939,920	1.14	1.86	960,872	1.10	2.74	1,075,241	8,236	2,859	
0.46	0.77	395,323	0.54	0.34	380,958	0.45	0.78	391,798	892	1	
1.35	-	495,111	1.33	-	532,168	1.16	-	632,425	2,530	447	
0.99	-	15,342	0.75	-	14,839	0.45	-	14,527	23	-	
0.09	-	364	0.04	-	367	0.10	-	362	189	-	
0.95	0.77	906,140	1.00	0.34	928,332	0.88	0.78	1,039,112	3,634	448	
										2,411	
										31,527	
14.24	2.36	17,995	15.32	2.60	16,662	14.98	2.46	16,499	-	4,311	

הערות כלליות:

1. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של תזרמים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי שמנכה אותם לשווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.
לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15 א](#).
2. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרמי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו.
3. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שייגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
4. השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות, לפי העניין.
5. בחישוב מח"מ הנכסים ומח"מ ההתחייבויות נלקח בחשבון אומדן פירעונות מוקדמים במשכנתאות ואומדן משיכות בפקדונות הציבור בהתאמה. בניטרול ההשפעה של המודלים המח"מ המקורי כלהלן: במגזר הצמוד למדד - מח"מ הנכסים מגיע ל-4.57 שנים, מח"מ ההתחייבויות מגיע ל-2.79 שנים ופער השת"פ מסתכם ב-1.37%. במגזר השקלי הלא צמוד - מח"מ הנכסים מגיע ל-0.97 שנים, מח"מ ההתחייבויות מגיע ל-1.04 שנים ופער השת"פ 2.06%. בנוסף, בניהול חשיפות הריבית הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש בשקלים ובמט"ח, כהתחייבות ארוכה (הנפרסת בין שנה לעשר שנים), ולא עד חודש לפי הוראות הדיווח.
6. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

סיכון הנזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שייגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (Liquidity Coverage Ratio - LCR), תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי. יחס כיסוי הנזילות המזערי שהבנק והקבוצה נדרשים לעמוד בו הינו 100%.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה פרק סיכון הנזילות [בדוח על הסיכונים לשנת 2017](#) באתר האינטרנט של הבנק [וביאור 9 ב](#).

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ואת תפיסת ניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מוכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים תפעוליים בדוח הדיסקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#) [ובדוח על הסיכונים](#).

סיכונים אחרים

סיכונים רגולציה וציות

סיכון רגולציה

בשנים האחרונות הורחבו הדרישות מבנקים בעולם ובישראל בנוגע להון ונזילות, זאת על רקע הפקת הלקחים מהמשבר הפיננסי (הוראות באזל 3). בנוסף, התפרסמו לאחרונה הנחיות בינלאומיות בנוגע לסטנדרטים חדשים העלולים להשפיע על הון הבנק ונכסי הסיכון. מגמות אלו משפיעות על אופן הקצאת ההון לפעילויות העסקיות השונות בקבוצה. כמו כן, פורסמו לאחרונה חוקים ורגולציות בדגש על סביבת הצרכן אשר מטרתם, בין השאר, הגברת התחרותיות.

להתגברות דרישות הרגולציה בארץ ובעולם השפעה על המודל העסקי, על הרווחיות ועל דרישות הלימות ההון של הקבוצה. הבנק עוקב אחר התפתחויות אלו, לומד אותן ונערך בהתאם.

סיכון ציות

א.

ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של סיכוני הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומדת קצינת הציות הראשית (Chief Compliance Officer). קצינת הציות הראשית אחראית, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. קצינת הציות הראשית משמשת גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ-Responsible Officer בתחום ה-FATCA.

מערך ציות ואכיפה כפוף ליועצת המשפטית הראשית.

המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק במגוון נושאים בתחום ציות לרבות איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור והיבטי מיסוי, לרבות FATCA ו-CRS.

בין היתר, מתמקד הבנק במוקדי סיכון בעולם טכנולוגי פיננסי (כגון: פינטק, P2P, קרנות גידור, מטבעות וירטואליים וכדומה) - ניהול סיכוני ציות ואיסור הלבנת הון בעולם טכנולוגי פיננסי מתפתח המאופייין בהיעדר פיקוח רגולטורי מוגדר לצד מורכבות מקצועית והיעדר פרקטיקות מובנות לתהליכי בקרה עקב חדשנותם של הנושאים.

אכיפה מנהלית

ב.

חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 בא לייעל את הליכי האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום ניירות הערך (להלן: "מסמך הקריטריונים").

במסמך הקריטריונים הנחתה רשות ניירות ערך את התאגיד, בין היתר, למנות ממונה על האכיפה. תפקידו, על פי מסמך הקריטריונים, הוא להיות אחראי על יישום תכנית האכיפה.

FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act

ג.

על פי החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227) ותקנות מס הכנסה (יישום הסכם FATCA), התשע"ו-2016 נדרש הבנק לבצע הליכי זיהוי לקוחות ולהעביר מידע לרשות המיסים בישראל אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאים לצורך העברתו לרשות המיסים האמריקאית.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור וזיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות וביצוע הדיווח לרשויות המס בהתאם לכללי ה-FATCA כפי שנקבעו בהסכם בין ישראל לרשויות המס האמריקאיות.

הבנק פועל במספר נדבכים על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה להוראות החקיקה, בהם: מינוי קצינת הציות כממונה לנושא, אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

CRS - Common Reporting Standard

ד.

ארגון ה-OECD פרסם תקן אחיד ליישום חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). התקן נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי המדינות המחזיקים חשבונות פיננסיים מחוץ למדינת התושבות שלהם. ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227) בנושא יישום ה-FATCA והתקן. תקנות ליישום התקן טרם פורסמו.

לאומי נערך לעמידה בדרישות החקיקה. שלוחות בנק לאומי באנגליה וברומניה החלו ביישום התקן ביום 1 בינואר 2016 בהתאם להוראות הרגולציה המקומית החלות עליהן.

סיכונים משפטיים

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה

הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאחדות, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים. ההתקשרויות עם הלקוחות הינו, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון המשפטי ובאופן ניהולו בבנק.

למידע נוסף בדבר הסיכון המשפטי ואופן ניהולו ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

סיכון מוניטין

סיכון המוניטין הינו הסיכון לפגיעה באמון אשר יש לבעלי עניין שונים בבנק, לרבות: לקוחות, בעלי מניות, עובדים, צדדיים נגדים לביצוע עסקאות, ספקים, גורמי רגולציה או כל בעל עניין אחר אשר האמון שהוא נותן בבנק חיוני לפעילותו העסקית.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון המוניטין ובאופן ניהולו.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי מוגדר כסיכון של ירידה מהותית ברווחיות הנובעת מירידה בהכנסות שאינה יכולה להיות מפוצה על ידי ירידה מספקת בהוצאות או על ידי מציאת מקורות הכנסה נוספים. ירידה זו יכולה לנבוע מהחלטות אסטרטגיות שגויות, מחוסר יכולת ליישם אסטרטגיות נכונות, מיישום בלתי נאות של החלטות או העדר תגובה והיערכות לשינויים בסביבה העסקית (ענפיים, כלכליים, רגולטוריים, צרכניים וטכנולוגיים).

סיכון אסטרטגי יכול להיות כזה שהפגיעה שלו נוגעת במודל העסקי של הבנק או של אחד מקווי העסקים המהותיים שלו. זהו סוג של סיכון שההשפעה המיידית שלו על הרווח יכולה להיות לא משמעותית, אך בטווח הארוך עלולה להיות דרמטית.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון האסטרטגי ובאופן ניהולו.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו כלכליים לרבות סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי - המדיניות הכלכלית בארה"ב, תהליכים חברתיים ופוליטיים באירופה ואי היציבות הגיאופוליטית במוקדי סכסוך בעולם בין השאר לאור התגברות איומי הטרור. לאחרונה ישנם סיכונים העולים מן ההתפתחויות האפשריות בתחום הסחר העולמי, בדגש על קשרי הסחר בין ארה"ב לסין. אם המצב יחריף לכדי "מלחמת סחר" מתמשכת, עלולה להיות לכך השפעה שלילית על הצמיחה בעולם. כתוצאה, עלול להיפגע בעקיפין גם המשק הישראלי.

הבנק מנטר סיכונים מתפתחים כאמור, עם זאת, במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון המאקרו-כלכלי ובאופן ניהולו.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct) הינו הסיכון שהתנהלות הבנק מול לקוחותיו תוביל, במעשה או במחדל, לתוצאה בלתי רצויה עבורם. זאת, ללא יכולת הלקוח לקחת מראש תוצאה זו בחשבון. בעקבות זאת עלולים להיגרם לבנק הפסדים הנובעים מנזקים משפטיים, מהטלת קנסות או מנזקי מוניטין.

במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים מהותיים בסיכון הבנקאות ההוגנת ובאופן ניהולו.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2017](#).

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי ורבעוני של תאגיד בנקאי כמפורט [בביאור 1 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2017](#).

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

התוצאות בפועל של אומדנים אלו עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות. האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר, תוך הפעלת שיקול דעת ואשר הנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

הנושאים החשבונאיים הקריטיים העיקריים שצוינו בדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2017 הם כדלהלן: הפרשה להפסדי אשראי וסווג חובות בעייתיים, מכשירים נגזרים, ניירות ערך, התחייבויות לזכויות עובדים, התחייבויות בגין תביעות משפטיות, ומיסים על ההכנסה.

התחייבויות לזכויות עובדים

זכויות הפרישה והפנסיה בבנק נקבעות על פי סיווג תקופות ההעסקה השונות בבנק כאשר לעובדים שהחלו עבודתם בבנק מיום 1 בינואר 1999 קיימות הפקדות שוטפות לפיצויים ותגמולים ולגביהם לבנק אין חבות פנסיונית למעט השלמה לפיצויי פיטורין. לעובדים שהחלו את עבודתם בבנק לפני 1 בינואר 1999 הפורשים מעבודתם בבנק בגיל פרישה הזכות לבחור בקבלת פיצויי פרישה וכספי התגמולים או לקבל פנסיה מהבנק, הכל בהתאם ובכפוף להוראות ההסכמים השונים החלים על העובדים. הבנק מפקיד עבור עובדים אלה כספים לתגמולים ופיצויים בקופת גמל לתגמולים ופיצויים של עובדי הבנק אשר מנוהלת על ידי חברה מנהלת המוחזקת על ידי עמיתי הקופה (להלן - "עודה").

בשנים האחרונות ביצע הבנק שורה של צעדים על מנת למתן את ההשפעה של התחייבויות אלה על הדוחות הכספיים. בהמשך לצעדים אלה החל הבנק בבחינה של חלופות ביחס למצב הקיים כיום לפיו מלוא הכספים מופקדים ביעודה כאמור. בשלב זה לא ניתן להעריך האם הבחינה כאמור תוביל לגיבוש תוכנית שתאשר ותבוצע בפועל ולא ניתן להעריך האם ניתן יהיה להגיע להסכמות הנדרשות לשם ביצוע של האמור לעיל.

הסכומים של התחייבויות לפנסיה מחושבים על פי מודלים אקטואריים. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים, של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל, לפיהם העקום מורכב מתשואות אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הריאלית על סמך ניסיון העבר שמשנתה בהתאם לגיל העובד.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזירות ובמקצועיות ראוייה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il.

ליום 30 ביוני 2018 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך 2,106 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, קיטון של 844 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס ביתרת הקרן השלילית בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2017.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 30 ביוני 2018 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") גבוהה בכ-548 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידיים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידיים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2018 מבצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

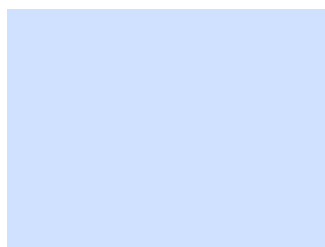
הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל הראשי, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל הראשי של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

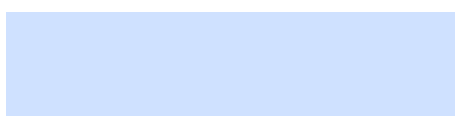
במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2018 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

בתקופה מינואר-יוני 2018 התקיימו 16 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-35 ישיבות של ועדות הדירקטוריון. בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 13 באוגוסט 2018, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - הבלתי מבוקרים של הקבוצה ליום 30 ביוני 2018 ולתקופה שהסתיימה באותו תאריך. דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כלכלי ראשי

13 באוגוסט 2018